

20 preguntes amb resposta
sobre la secessió de Catalunya

20
preguntes amb resposta
sobre la secessió de Catalunya

© 2014. *FAES Fundación para el Análisis y los Estudios Sociales*

ISBN: 978-84-92561-31-5

Dipòsit legal: M-2822-2014

Disseny de portada i maquetació: Paloma Cuesta

fundacion@fundacionfaes.org

www.fundacionfaes.org

Activitat subvencionada pel Ministeri de Educació, Cultura i Deporte

Índex

Pròleg, Javier Zarzalejos , secretari general de la Fundació FAES	5
Per què? Els motius de la secessió	11
1. Es pot parlar amb raó d'una història d'“Espanya contra Catalunya”?	13
2. La Transició va ser volguda pels catalans?	15
3. La Constitució i l'Estatut de 1979 van ser volguts pels catalans?	17
4. La Sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut del 2006 impedeix que els catalans tinguin un estatus satisfactori dintre del marc constitucional espanyol?.....	20
5. Es pot parlar en algun sentit de falta de representació dels catalans en el procés constituent o en les institucions de l'Estat?.....	23
Conclusió: Un procés sense raons, un greuge inventat	25
Com? La via de la secessió	27
6. Existeix un dret a decidir al marge de la Constitució i el Dret?	33
7. És aplicable a Catalunya l'anomenat dret d'autodeterminació?	36
8. És legal convocar una consulta amb unes preguntes com les anunciades a Catalunya per al 9 de novembre del 2014?	38
9. Pot l'Estat convocar la consulta o delegar la convocatòria d'aquesta en la Generalitat, tal com ha acordat el Parlament de Catalunya?.....	41
10. Hi ha cap altra via legal per a una consulta de secessió a Catalunya sense modificar la Constitució?	47
Conclusió: Un procés que, de manera conscient i intencionada, s'està desenvolupant fora de l'Estat de Dret	49

Índex · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

A quin preu? El cost de la secessió	53
11. Espanya ha robat en el passat a Catalunya?	54
12. Espanya roba avui dia a Catalunya?	56
13. Quina seria la moneda d'una Catalunya fora d'Espanya?	59
14. Seria més rica una Catalunya fora d'Espanya?	62
15. Quines serien les dades econòmiques d'una Catalunya escindida?	65
Conclusió: Un procés per a la fallida econòmica i la fractura social	67
Per a què? El resultat de la secessió	71
16. Continuaría Catalunya a la Unió Europea?	72
17. Continuaría Catalunya a l'OTAN?	75
18. Continuaría Catalunya a l'ONU?	75
19. Quins són els tractats internacionals que hauria de negociar Catalunya si es produís la secessió?	76
20. En conjunt, quin seria el resultat de la secessió per a Catalunya?	77
Conclusió: Un procés per a una Catalunya empobrida, esquinçada i aïllada	78

Pròleg

Entre les moltes contradiccions que envolten el procés sobiranista que el nacionalisme pretén impulsar a Catalunya, en destaca una de fonamental. Un procés que vol presentar-se com la màxima expressió d'exercici democràtic suspenen tots els criteris que defineixen el que implica la democràcia en una societat avançada: Estat de dret, institucions representatives i pluralitat.

En un assumpte que, amb el seu habitual discurs agònic, el nacionalisme planteja com a existencial per a Catalunya, s'amaguen a l'opinió pública els elements centrals d'un debat realment democràtic i plural. El nacionalisme ofereix una proposta política per a Catalunya en la qual es combina el menyspreu a la legalitat, el voluntarisme més buit i l'ocultació deliberada de tot allò que contradiu les expressions secessionistes.

Es parla d'un pretès “dret a decidir” sense aclarir que aquest, senzillament, no existeix i que si existís amb algun contingut no seria altra cosa que l'autodeterminació com a habilitació per a la ruptura unilateral de la integritat i la sobirania de la nació i l'Estat.

Tot i això, l'argument que enfronta la voluntat popular a la llei és, sens dubte, el més pernicios quan amb aquest argument es vol deslegitimar un sistema plenament democràtic. És la negació de la civilitat i de les regles del joc polític en un sistema de llibertats en què la llei és precisament habilitació i garantia. A Espanya aquesta afirmació és doblement certa perquè l'ordre constitucional projecta la seva protecció sobre els drets dels ciutadans i sobre l'àmbit d'autonomia de nacionalitats i regions. I mentre es fabrica una memòria llunyana d'espòlis i greuges, s'oblida una cosa molt més propera i autèntica: que les llibertats i l'autogovern són possibles gràcies a la Constitució, no a pesar d'aquesta.

El procés secessionista vol oferir una cara amable i dialogant, però arrenca amb l'“Espanya ens roba”. Afirmar que busca un futur d'harmonia, però retrata amb els traços més negres una història falsa d'agressió continuada d'Espanya envers Catalunya. Es vanta d'europèisme, però oculta que aquesta Catalunya que es ven com a utopia de benestar quedaria fora de la Unió Europea i afectaria irremediablement generacions, començant pels actuals i futurs pensionistes. Es vanagloria de qualitat democràtica, però tergiversa el sentit de les institucions representatives mitjançant la manipulació plebiscitària dels seus procediments.

La situació que viu Catalunya torna a demostrar com els nacionalismes, per més que s'atribueixin la representació autèntica i intemporal dels pobles, acaben sent els agents més profundament divisius de les societats que diuen encarnar. Incapaços d'acceptar el que escapa a la seva visió dogmàtica, es neguen a assumir la pluralitat que és intrínseca a societats de llargues trajectòries històriques compartides, d'identitats complexes acomodades durant segles de convivència i interacció humana i afectiva, cultural i lingüística, econòmica i política.

Quan aquestes visions extremes es posen en marxa i es creuen exemptes de les regles del joc democràtic, el resultat inevitable és la fractura social. És per això que tant al País Basc com a Catalunya –i enfront del que proclama com a suposat intèrpret de la voluntat dels seus pobles– el secessionisme nacionalista ha protagonitzat i està protagonitzant els processos més traumàtics de divisió política i social que s’han produït en el període democràtic que s’obre amb el pacte de la Transició i la Constitució.

Les pàgines que segueixen ofereixen una argumentació sòlida i alhora sintètica de tots els aspectes històrics, jurídics, polítics, socials i culturals que estan presents en el procés secessionista obert per les forces nacionalistes a Catalunya.

Cada afirmació es recolza amb solvència en una tasca prèvia de reflexió i debat que, dintre i fora de Catalunya, ha reunit moltes veus de l’acadèmia, la política, l’economia i la societat civil per dir les coses que importen als catalans i a tots els espanyols. Veus que s’han expressat també des d’altres tribunes públiques i mitjans de comunicació i que hem acollit en aquestes pàgines. Veus, i també sentiments, expressats amb una pluralitat de matisos i punts de vista realment fructífers, des del convenciment racional i afectiu que la secessió de Catalunya, si algun dia arribés a produir-se, lluny de ser l’expressió última de la identitat catalana, només podria ser resultat de la mutilació i la fractura d’aquesta mateixa identitat. Dels catalans i de tots els espanyols.

JAVIER ZARZALEJOS

Secretari General de la Fundació FAES

20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

El procés secessionista ha avançat a Catalunya d'una manera sorprenentment allunyada de la realitat jurídica, econòmica, social i internacional. Es tracta actualment d'un moviment polític estrictament contrari a les institucions, les normes i les pràctiques que durant dècades han permès Espanya i tot Europa progressar econòmicament i consolidar l'Estat de dret i la llibertat de les persones, la ciutadania. Un progrés al qual els ciutadans de Catalunya han sabut contribuir amb la resta dels espanyols d'una forma tan clara i profitosa que a penes és possible trobar un precedent que l'iguali i que per això ha estat exemple per a molts a tot el món.

La història espanyola de les últimes dècades és una gran història de superació. Una història que el secessionisme no pot ocultar perquè els espanyols l'hem viscuda, sabem com ha estat realment. Però és una història que sí que es pot tòrcer i alentar-se, com de fet ja està succeint. I que per això és necessari recordar-la.

És necessari que la societat espanyola –i especialment la societat catalana– reaccioni contra els que malden per imposar-li un projecte d'involució, de retrocés,

20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

que només pot beneficiar uns pocs i que perjudica la immensa majoria. I en primer lloc és necessari que aquesta reacció apel·li a la raó, a la veritat i a les virtuts del civisme que són pròpies de la societat.

La Fundación para el Análisis y los Estudios Sociales vol contribuir a aquesta tasca ciutadana mitjançant aquesta publicació. S'hi plantegen i es responen vint preguntes essencials sobre el futur de Catalunya a les quals el secessionisme no pot respondre o bé respon de manera que amaga la veritat. Vint preguntes sobre el perquè, el com, el cost i el resultat previsible de la secessió. Vint preguntes indispensables sobre el projecte dels que volen una Catalunya contra Europa, pobre i aïllada, el projecte dels que promouen la ruptura.

Per què? Els motius de la secessió

Per molt intensa que sigui la manipulació que es faci de la història espanyola i del paper que els catalans hi han tingut, mai no es podrà al·ludir a un enfrontament tan greu com el que –aquest sí, real– va tenir lloc entre alemanys i francesos durant la Segona Guerra Mundial, a la dècada de 1940. Tampoc no es podrà acreditar diferència de llengua, de cultura i d’història com la que separa els alemanys dels francesos. Però ells, juntament amb altres afectats per la guerra, amb una història de destrucció ja no en el record sinó encara a la retina, van crear al 1951 la primera Comunitat Europea. Fou un esforç de concòrdia i de reconciliació exemplar.

També va ser exemplar la concòrdia i la reconciliació entre espanyols que va tenir lloc durant la nostra transició política i que es va expressar en la Constitució de 1978, de la qual els catalans van ser protagonistes destacats, tant al carrer com a la taula de negociació. En pocs anys Espanya va aconseguir la seva plena incorporació al món del qual volia formar part: va ratificar els pactes internacionals de drets civils i polítics, i de drets econòmics, socials i culturals de l’ONU; es va incorporar al Consell d’Europa i va ratificar el Conveni Europeu de Drets Humans, es va incorporar a

Per què? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

l'OTAN. Enrere quedava una etapa de la història que havia dividit els espanyols, les famílies, els veïns, Catalunya endins i enfora.

Per això la Constitució de tots els espanyols, la Constitució dels catalans, fou la porta d'entrada d'Espanya a Europa; i per això la ruptura amb la Constitució espanyola suposaria una ruptura amb la veritable història dels catalans, ruptura que produiria la seva sortida d'Europa. **El secessionisme no només no es pot encabir a la Unió Europea per raons jurídiques, sinó perquè atempta contra l'esperit i contra el sentit de tot el procés europeu.** Ningú a Europa entendria que existint una història, una cultura i una llengua comunes –cosa de la qual no disposaven els que van fundar les Comunitats– i havent aconseguit junts construir un Estat membre de ple dret a les institucions europees, s'actués des de Catalunya amb la voluntat de separar-se, en contra de tot aquest patrimoni compartit i al·legant una remota i suposada diferència històrica o cultural entre espanyols que ho són de fet i de dret. I que per això, i només per això, són ciutadans europeus.

Per creure en Europa i per ser a Europa s'ha de tenir voluntat de conciliar i d'unir, no de separar. Com explica Joseph. H.H. Weiler:

"Sería enormemente irónico que el proyecto de pertenencia a la Unión acabase creando un incentivo que diese sentido a la desintegración política. Hay una diferencia fundamental entre dar la bienvenida a la Unión a España, Portugal o Grecia, recién salidos de una fea y represora dictadura, y dársela a una Cataluña que es parte de una democracia que funciona y que en este momento requiere una expresión profunda de solidaridad interna y externa. Al buscar la separación, Cataluña estaría traicionando los mismos ideales de solidaridad e integración humana sobre los que se fundamenta Europa."

<http://hemeroteca.abc.es/nav/Navigate.exe/hemeroteca/madrid/abc/2012/11/03/003.html>

El secessionisme amenaça d'estendre sobre tots els catalans una reputació rupturista i contrària al constitucionalisme, entès com els valors i principis propis de qual-

sevol ordre constitucional: drets fonamentals, separació de poders, imperi de la llei, democràcia parlamentària i representativa, respecte a la Justícia, poders limitats i controlats. I contrària també a la història d'Espanya. Una reputació que els catalans no mereixen, que els fets refuten i que és necessari desmentir activament perquè no es consumin els dos esquinçaments socials que ja s'estan produint: el primer, Catalunya endins; el segon, amb la resta d'Espanya.

Es pot parlar amb raó d'una història d'“Espanya contra Catalunya”?

No, en absolut. Ni al 1714 ni durant els tres-cents anys transcorreguts des d'aleshores. La Guerra de Successió (1701-1715, amb la capitulació de Mallorca, per bé que el Tractat d'Utrecht és de 1713) fou una guerra d'abast internacional provocada per la mort sense descendència de l'últim rei de la Casa d'Àustria, Carles II, en què es van enfrontar els partidaris del candidat austríac al tron espanyol, l'arxiduc Carles d'Àustria, i de l'hereu testamentari de Carles II, Felip d'Anjou, Borbó. El Principat de Catalunya, inicialment favorable a la causa borbònica, va donar suport majoritàriament des del 1705 al candidat austríac. És veritat que institucions tradicionals catalanes van ser eliminades, però això va passar també a molts altres indrets d'Espanya. A més, de resultes de la guerra es mantingueren les institucions tradicionals d'altres territoris, com ara les institucions forals basques, navarreses i també de la Vall d'Aran. La guerra no va ser un succés català, sinó espanyol i europeu.

Per què? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

Des d'aleshores el que ha passat no té res a veure amb una confrontació interior, sinó amb la continuïtat d'un llarg camí comú iniciat, com a mínim, al segle XII, una història compartida entre Catalunya i la resta d'Espanya. **Hi va haver catalans a la liberalització del comerç americà del segle XVIII. N'hi va haver lluitant per la independència d'Espanya i a les Corts de Cadis. N'hi va haver a les guerres carlines, als dos bàndols. De catalans, n'hi ha hagut a tots els episodis que componen la història espanyola.** Ha estat un camí que ha tingut coses bones i coses dolentes per a tots, però un camí comú en qualsevol cas.

La construcció d'un Estat modern a Espanya no ha estat una tasca fàcil ni exempta de tensions, però tampoc no ha estat gaire diferent del casos dels nostres veïns europeus. Per molts greuges mutus que puguem adduir, el saldo és molt favorable per a la llibertat i la igualtat dels que passat un segle, al 1812, van declarar-se espanyols en el sentit modern de la paraula.

Amb motiu del simposi patrocinat per la Generalitat titulat precisament així, Espanya contra Catalunya, l'historiador de la Universitat d'Òxford sir John H. Elliot, un dels més grans especialistes en la història moderna de la península ibèrica, va afirmar: “No val la pena ni parlar-ne. Amb aquest títol, ja sé que no m'interessa. És un disbarat”.

http://politica.elpais.com/politica/2013/06/06/actualidad/1370550548_683518.html

I el professor Félix Ovejero resumia així una de les qüestions centrals de tot aquest assumpte: “La idea de un ser esencial impermeable al paso del tiempo en conflicto permanente con otro que no tiene más interés que acabar con el primero es un puro delirio”.

<http://www.elmundo.es/cataluna/2013/12/12/52a8f31f63fd3d5f2b8b4583.html>

En aquest mateix sentit s'han manifestat molts dels més reconeguts historiadors. Perquè el que el secessionisme pretén no és debatre sobre una història

complexa, farcida de clarobscur i de matisos, sinó emprar el passat com a arma llancívola i falsejar la història per alimentar el victimisme ideològic, cosa que mai no s'ha de fer en el marc d'una democràcia pluralista.

Si la política democràtica consistís a esgrimir greuges històrics, probablement els pobles europeus, i amb aquests l'espanyol, mai no hauríem pogut superar les nostres diferències de forma pacífica.

La transició va ser volguda pels catalans?

Sí, sens dubte. La Transició espanyola va ser també una transició molt catalana. La Llei per a la Reforma Política, que va fer possible la Transició, fou aprovada en un referèndum al desembre de 1976 al qual la població de les quatre províncies catalanes va concórrer de forma massiva: hi va participar el 74,09% del seu cens electoral. A més, el 93,36% dels catalans que van acudir a les urnes va votar “sí” a la pregunta “¿Aprueba usted el Proyecto de Ley para la Reforma Política?”

http://www.congreso.es/consti/elecciones/referendos/ref_r_p.htm

Les manifestacions que se succeïen als carrers de Barcelona demanant llibertat no diferien de les que es feien a Madrid i a la resta de les ciutats espanyoles. **I el resultat de les eleccions constituents de 1977 va mostrar un enorme pluralisme de la societat catalana des de l'extrema esquerra fins a una dreta conservadora.**

Per què? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

L'opinió dels polítics catalans, comunistes i nacionalistes inclosos, va resultar molt influent en la llarga i delicada discussió que es va encetar, dintre i fora de les Corts, fins al moment constituent impulsat per la Corona. El president del Govern, Adolfo Suárez, es va recolzar en una figura catalana tan simbòlica com la de Josep Tarradellas per assentar la reconciliació entre espanyols i incorporar l'autonomia de Catalunya al pacte de la Transició. cercar una sortida a la qüestió de l'autonomia catalana dintre de la nova Espanya democràtica. Bona part de l'elit política catalana sabia que la via victimista i insurreccional, la de la revolució de 1934, viscuda personalment per Tarradellas, havia de ser rebutjada. **Els catalans tenien una clara consciència que no hi havia hagut una guerra civil de Catalunya contra Espanya, sinó una guerra civil de tots els espanyols, també d'uns catalans contra uns altres catalans.** Per això van donar suport a la Transició, pacífica, sense violència. I d'aquí ve també l'estranyesa d'alguns insignes catalans com ara l'escriptora Laura Freixas al veure com està penetrant tan fàcilment “tan burda falsificación de la historia”:

“Ahora intentemos entender todo esto a la luz de la historia oficial. Una historia formada solamente por dos polos: de un lado ‘Catalunya’, unánime, resistente, noblemente vencida, siempre víctima; del otro una ‘España’ empeñada, como un solo hombre, en sojuzgar a los catalanes. Es el discurso que destilan las celebraciones del tricentenario de 1714, el reciente congreso titulado *España contra Catalunya*, el Museu d'Història de Catalunya o la declaración de soberanía aprobada por el Parlament (23-1-13), cuyo preámbulo asegura sin pestañear que ‘la dictadura de Franco contó con una resistencia activa del pueblo de Catalunya’. Entonces, dónde queda Estelrich? Y Cambó, D'Ors, Dalí, Pla...? Y los padres de Esther Tusquets? Y mis abuelos...? Debo pensar que mi abuela materna, castellana, que era costurera, vivía en un quinto sin ascensor y, en tanto que mujer, no tenía ningún derecho, era la opresora, y mi abuelo paterno, catalán, que tenía dos criadas, una fábrica, un gran piso en Barcelona y tres casas en Lloret de Mar, el oprimido?”.

http://elpais.com/elpais/2014/01/09/opinion/1389266138_094028.html

La Constitució i l'Estatut de 1979 van ser volguts pels catalans?

Rotundament, sí. La Constitució espanyola és també la Constitució dels catalans, que van celebrar-la massivament. Ho és sigui quina sigui la seva residència, així com dels madrilenys, els bascos o els andalusos que viuen i treballen a Catalunya. Dos dels set ponents constitucionals eren catalans i molts diputats i senadors catalans van fer aportacions destacades a la Constitució. En el referèndum constitucional celebrat el 6 de desembre del 1978 la participació a tot Espanya fou del 67,11%; a Catalunya fou del 67,90%. El 90,46% dels votants catalans van donar suport a la nova Constitució, gairebé tres punts per sobre del percentatge obtingut pel “sí” en el conjunt d'Espanya (87,87%).

http://www.congreso.es/consti/elecciones/referendos/ref_consti.htm

Lògicament, molts espanyols nascuts des de llavors no van poder votar la Constitució, però això passa sempre amb qualsevol Constitució que sigui duradora. Succeeix també en tots els països europeus, molts dels quals tenen Constitucions que a penes van ser votades per ciutadans que encara continuïn vius. La Constitució francesa fou aprovada el 1958; l'alemanya data de 1949; la italiana, de 1947; la d'Estats Units, avui vigent, de 1787, etc. Es tracta d'una objecció sense cap sentit jurídic que, a Occident, ningú no invoca ni accepta. **Com més estables són, més prosperitat proporcionen les Constitucions**, els procediments de reforma

Per què? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

i interpretació de les quals serveixen per actualitzar-les, no per enderrocar els seus pilars fonamentals, que es mantenen.

Els poders legislatiu, executiu i judicial neixen de les Constitucions i hi estan sotmesos, són poders constituïts. En el nostre cas neixen del pacte constituent dels espanyols, de la voluntat constituent dels catalans. Això és el que es vulnera quan es vulnera la Constitució, i és el que es defensa quan es defensa la Norma Fonamental.

L'Estatut de 1979 va ser rebut pels catalans amb un entusiasme i un suport que no ha rebut el que el va substituir l'any 2006. En el referèndum sobre l'Estatut d'Autonomia celebrat el 25 d'octubre de 1979 la participació va ser del 59,70% i els vots afirmatius van ser el 88,14%. El preàmbul d'aquell text afirma que “Catalunya, exercint el dret a l'Autonomia que la Constitució reconeix i garanteix a les nacionalitats i regions que integren Espanya, manifesta la seva voluntat de constituir-se en comunitat autònoma”.

En el referèndum estatutari celebrat el 18 de juny del 2006 la participació fou inferior al 50% (48,85%) i els vots afirmatius van assolir el 73,23%.

http://www.congreso.es/consti/elecciones/referendos/ref_cata_2006.htm

No és possible oposar una suposada “autèntica” voluntat política dels catalans recollida en l'Estatut del 2006 contra una suposada “falsa” voluntat política expressada en l'Estatut de 1979 i en la Constitució de 1978. Això és un engany que els fets desmenteixen. **Des del 1978 qualsevol estatut d'autonomia dels catalans té el seu origen, el seu límit i la seva garantia en la Constitució, que ho és de tots els espanyols sense excepció, interpretada pel Tribunal Constitucional.** Així es com se salvaguarda el pacte constituent. Intentar enfrontar una voluntat auto-

nòmica catalana amb una voluntat constituent forana, no catalana, tenint en compte que els catalans van participar de manera decisiva en el pacte, equival a privar als catalans de la màxima expressió de la seva voluntat política, que es troba en la Constitució de 1978.

Tot sovint s'afirma des de posicions secessionistes que, en el transcurs del temps, s'ha produït un buidatge de l'autonomia catalana. Però això no és cert. **Catalunya ha gaudit de més de 30 anys d'autogovern ininterromput (a Irlanda del Nord, per exemple, l'autonomia ha estat suspesa alguna vegada) i de caràcter realment polític, no només administratiu sinó amb capacitat legislativa sobre temes tan importants com ara: llengua, dret civil, sanitat, ensenyament, ràdio i televisió, cultura, universitats, organització territorial, seguretat, etc.** Ha determinat els seus propis pressupostos, el seu propi sector públic i el seu propi funcionariat. Han estat decisions genuïnament polítiques i pròpies de les institucions catalanes, restablertes inicialment el 1977 amb Josep Tarradellas també restituït al front del seu Govern, el president de tots els ciutadans de Catalunya, com ell mateix va voler definir-se.

El fet que la Constitució espanyola sigui plenament aplicable a Catalunya i que la seva interpretació estigui reservada al Tribunal Constitucional no pot presentar-se en cap cas com un buidatge, sinó com una garantia. **I amb motiu del nou Estatut del 2006, en la mesura en que ha estat declarat constitucional, no tan sols no s'ha buidat res sinó que s'ha dut al límit la interpretació de la Constitució a favor de les potestats de la Generalitat.**

La Sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut del 2006 impedeix que els catalans tinguin un estatus satisfactori dintre del marc constitucional espanyol?

Òbviament, no. Certament això es repeteix tots els dies en declaracions i documents, fins al punt que aquesta és la creença general de molts ciutadans catalans, però no és veritat. És una lamentable excusa, perquè l'Estatut era inconstitucional en nombrosos i importants aspectes i el Tribunal Constitucional no va tenir altre remei que declarar-lo així. El Tribunal Constitucional, això no obstant, va optar per minimitzar l'impacte de la seva sentència mitjançant la substitució de les declaracions d'inconstitucionalitat per raonaments interpretatius (és a dir, que un article és constitucional només si s'interpreta com diu el Tribunal), redactant una sentència interpretativa general molt més benèvola, a pesar de l'eventual impacte que pogués tenir sobre el sistema constitucional en el seu conjunt.

El TC es va trobar davant un cas extraordinàriament ardu: havent de decidir, ni més ni menys, si acceptava que el nou Estatut d'Autonomia de Catalunya modifiqués en desenes d'aspectes el model constitucional d'Estat, al marge i contra el que disposa la Constitució. La incertesa i la complexitat jurídiques generades per haver fet de l'Estatut una aposta inconstitucional vénen a unir-se a la conflictivitat política. Uns efectes imputables sobretot als que van ser responsables de l'aprovació d'aquest text estatutari.

Res d'això ha servit per satisfer ningú, i menys als qui avui lamenten aquella frustració, encara que ja anunciessin al 2006 que el text es quedava curt al no reconèixer el que ara es torna a reivindicar sota l'eufemisme d'"un nou futur polític per a Catalunya". Llavors, com avui, ja s'argumentava que la Constitució no podia ser obstacle per als "desitjos democràtics del poble", i que calia que es mirés cap a una altra banda davant les nombroses inconstitucionalitats que es proposaven, posant en això molta voluntat política.

Aquests inqualificables arguments (i amb la duríssima deslegitimació i desqualificació del Tribunal Constitucional que es va produir, manifestacions incloses), se solen acompanyar d'altres raons que vindrien a justificar també "la rebel·lia col·lectiva de Catalunya" davant la incomprensió i el desfavor de la resta dels espanyols.

Així, el secessionisme afirma també que la Sentència del Tribunal Constitucional de 2010 sobre el nou Estatut del 2006 constitueix una reducció de l'autonomia i fins i tot una arbitrarietat, ja que, en canvi, no s'ha posat en dubte la constitucionalitat d'altres estatuts de contingut equivalent. El primer és senzillament fals: **l'Estatut està en vigor en la major part del seu contingut i aquest desborda llargament, no ja l'Estatut de 1979, sinó el de 1932 i fins i tot el projecte de Núria de 1931.**

I quant a la similitud amb previsions d'altres Estatuts, és important deixar clares dues coses. En primer lloc, que, encara que aquestes similituds existeixin en aspectes concrets, la intenció i la dimensió de transformació de l'Estat que buscava i provocava en el seu conjunt l'Estatut del 2006 no admet comparació possible amb l'efecte sobre l'estructura territorial dels restants Estatuts. Segon, que **si un precepte és constitucional només si s'interpreta en el sentit que diu el Tribunal, això val per a l'Estatut català, respecte del que s'ha sentenciat, però val també per a qualsevol altre Estatut si és que diu el mateix que l'Estatut català.**

Per què? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

El que passa, no obstant això, és que no sempre diuen el mateix, encara que ho sembli, com ocorre precisament respecte a la celebració de referèndums: allà on l'Estatut andalus n'exclou explícitament la celebració, el català remet a l'article 149.1.32 de la Constitució d'una manera que planteja dubtes de constitucionalitat, com explica la Sentència del Tribunal Constitucional de 2010.

Finalment, es repeteix també una queixa veritablement pintoresca, segons la qual el Tribunal Constitucional ha desautoritzat una Llei que ja havia estat prèviament ratificada pel poble en referèndum. Això és veritat, com és veritat que en la resta de les lleis que es declaren inconstitucionals el Tribunal “desautoritza” també les institucions representatives del poble, com són els Parlaments. És el que tenen els Tribunals Constitucionals que actuen a posteriori, a diferència dels que, com el francès, es pronuncien abans que entri en vigor la Llei.

Però s'ha de recordar que són precisament els qui reiteren una vegada i una altra aquesta queixa els mateixos que podien haver evitat que arribés a produir-se aquesta situació, i no van voler. És el cas de tots els que van votar en contra de reformar la Llei Orgànica del Tribunal Constitucional per reincorporar el recurs previ d'inconstitucionalitat per als estatuts d'autonomia, tal com va proposar el Grup Popular al Congrés i al Senat. Aquesta proposta es va tramitar en coincidència temporal amb la tramitació de l'Estatut a les Corts i contenia referència expressa a la revisió constitucional de l'Estatut de Catalunya per l'Alt Tribunal amb anterioritat al referèndum i a la seva entrada en vigor. Parafrasejant el vell adagi llatí, no és possible al·legar en benefici propi els vicis que un ha generat.

**Es pot parlar en algun sentit de falta
de representació dels catalans en el procés constituent
o a les institucions de l'Estat?**

No, aquesta afirmació no té cap fonament. Ja s'ha esmentat la presència de dos ponents constitucionals catalans i la seva contribució a la Constitució de 1978, Jordi Solé Tura (PSUC) i Miquel Roca (CiU). A més, el nombre de representants escollits a Catalunya per al Congrés que va elaborar la Constitució fou de 50. Per posar un exemple, en aquell mateix Congrés constituent el nombre de representants elegits a Madrid fou de 33. En total, **des del 1977 fins avui el nombre de diputats al Congrés elegits a Catalunya ha estat de 579. Els diputats elegits a Madrid han estat 429. Una cosa semblant pot dir-se del Senat. Des del punt de vista de la Constitució i les lleis que s'han fet al Congrés dels diputats per a tot Espanya han estat, si es permet l'expressió, molt més catalanes que no pas madrilenyes.**

Afegit a això, la participació de Catalunya en moltes de les decisions que han marcat la política espanyola ha estat decisiva. N'hi ha prou de recordar l'obra de Josep Maria Ainaud de Lasarte titulada *Ministros catalanes en Madrid* o la llista dels magistrats del Tribunal Constitucional i de la resta de les institucions per adonar-se d'això. El mateix president del Consell Assessor per a la Transició Nacional, Carles Viver i Pi-Sunyer, ha estat vicepresident del Tribunal Constitucional.

CiU ha prestat la seva confiança parlamentària als quatre primers presidents del Govern des de 1978: Adolfo Suárez (1980), Leopoldo Calvo-Sotelo (1981), Felipe González (1993) i José María Aznar (1996 i 2000), i en els dos últims casos de manera decisiva. També va votar afirmativament la reforma constitucional de 1992 i la llei orgànica que desenvolupa la reforma constitucional de 2010. El mateix podria dir-se dels principals tractats internacionals.

La llista d'Ainaud esmenta 66 ministres catalans des de 1818 fins a l'any 2000. Pràcticament en cadascun dels governs hi ha hagut almenys un ministre català, essent dos amb molta freqüència, tres en diverses ocasions i fins a quatre alguna vegada. És a dir, en tota mena de governs i de tota mena d'ideologia: membres de la Lliga, Esquerra Republicana, republicans en la Primer República, anarquistes ja en la guerra civil, del PSOE, UCD, PP, tradicionalistes, etc. Personatges tan importants com ara Figuerola, Prim, Figueras, Pi i Margall, Duran i Bas, Cambó, Ventosa i Calvell, Marcel·lí Domingo, Jaume Carner, Nicolau d'Oliver, Companys, Garcia Oliver, Bau, López Rodó, Oliart, Narcís Serra i Josep Piqué.

Però el més important és que els catalans no només van participar activament en l'elaboració de la Constitució de tots i per a tots, sinó que han estat protagonistes del desenvolupament de l'Espanya constitucional, en els òrgans de govern i jurisdiccionals comuns, en totes les institucions clau. Han tingut un paper molt destacat, en ocasions determinant, en la governabilitat del país, condicionant decisivament diverses legislatures. Llavors, com és possible sostenir que no hi ha hagut entesa, que Catalunya no ha tingut veu ni influència en el destí de la resta d'Espanya?

CONCLUSIÓ

Un procés sense raons, un greuge inventat

El procés secessionista pot al·legar intencions i coartades, però és un procés sense raons, si per raó entenem una mena d'argument que respon a la realitat i que s'expressa mitjançant fórmules generalment acceptades entre la comunitat política a la qual s'adreça. **Davant d'Europa, davant d'Occident, davant del món, el secessionisme no té raons. El que el secessionisme explica sobre Catalunya nega als catalans una de les seves contribucions més importants a la cultura política europea, que és la seva participació en la història moderna i contemporània i en el procés constituent espanyol i, a través d'aquest, en el procés de construcció europea.** Procés que significa voluntat de concòrdia i d'integració, feina a favor del constitucionalisme i de l'Estat social i democràtic de dret com a forma d'organització política i social, i ciutadania com a estatus personal que ens iguala davant la llei i assegura la nostra llibertat.

Una de les seves primeres expressions modernes i model per a molts països, la Constitució espanyola de 1812, fou elaborada també amb destacada participació de diputats catalans, com ara Antoni de Capmany o el primer president de les Corts de Cadis Ramon Llàtzer de Dou. Prova de l'afany mistificador dels governants independentistes és el fet que el segon centenari de la mort de Capmany, que s'ha esdevingut aquest any 2013, hagi passat absolutament inadvertit a la Catalunya entregada a la commemoració del 300 aniversari dels fets de l'11 de setembre de 1714. Representant prominent de la Il·lustració catalana, Capmany va ser decisiu en la configuració de la identitat nacional espanyola al XIX, és a dir, posterior a la Revolució Francesa i, per tant, basada entre altres coses en la consagració de la llengua castellana com a llengua comuna de tots els espanyols.

Per què? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

Va ser Capmany qui va proposar anomenar “Plaça de la Constitució” les principals places de les ciutats espanyoles. Capmany es un personatge incòmode per a la Catalunya nacionalista, com també ho és el General Prim, del naixement del qual es commemora el 200 aniversari l’any entrant. De segur, aquesta efemèride quedarà també soterrada pel tricentenari de la caiguda de Barcelona en la Guerra de Successió en una batalla en què, d’altra banda, els barcelonins van lluitar exhortats per les autoritats catalanes a “vessar gloriosament la seva sang i la seva vida pel seu Rei, pel seu honor, per la Pàtria i per la llibertat de tot Espanya” (ban difós pels Tres Comuns de Catalunya a Barcelona l’11 de setembre de 1714).

La secessió és un procés sense raons que se sustenta en la invenció d’un greuge inexistent.

Com? La via de la secessió

A pesar de no tenir raons, el fet és que el secessionisme existeix. El desig d'aconseguir que Catalunya deixi de formar part d'Espanya i deixi de compartir la seva història té els seus partidaris. Actuen contra la veritat coneguda, trenquen amb la trajectòria històrica de la societat catalana –dels catalans i del catalanisme polític, aliè al secessionisme– obligant-la a rebutjar algunes de les seves més grans contribucions al progrés espanyol i europeu i la separen irremeiablement del projecte d'integració continental. És un projecte ideològic radical i populista, i sabem, per l'experiència del segle XX, el que això pot arribar a significar. Però, tot i saber tot això, actuen per assolir la secessió.

A aquest efecte, han elaborat un discurs que, amb aparença de legalitat, conclou la possibilitat de celebrar un referèndum per decidir la “independència de Catalunya” i la seva ruptura amb la resta d'Espanya. Aquest discurs es resumeix de la manera següent:

- a)** El poble de Catalunya, que és sobirà segons ha proclamat recentment el seu Parlament, té dret a decidir el seu destí.

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

- b)** D'acord amb el principi democràtic, no hi ha cap Constitució ni cap Llei que pugui evitar que Catalunya decideixi.
- c)** Per exercir el seu dret democràtic i fer que el poble es pronunciï, s'ha de fer una consulta.
- d)** Per convocar la consulta, diversos informes d'institucions oficials han formulat fins a cinc procediments diferents:
 - Mitjançant la Llei catalana de Consultes populars per via de referèndum aprovada el 2010, recorreguda al Tribunal Constitucional i a l'espera de Sentència.
 - Convocatòria a càrrec del Govern d'Espanya d'un referèndum consultiu per l'art. 92 de la Constitució i la Llei Orgànica de Referèndum de 1980.
 - Delegant l'Estat la convocatòria en la Generalitat, a través de l'article 150.2 de la Constitució.
 - Mitjançant una reforma constitucional.
 - Amb una nova Llei catalana de Consultes populars anomenades no referendàries per obviar la necessària autorització estatal, actualment en tramitació en el Parlament.
- e)** De les possibilitats enumerades, els secessionistes s'han decidit per sol·licitar a les Corts que deleguin en la Generalitat la convocatòria de la consulta, a través de l'article 150.2.
- f)** No obstant això, **abans d'intentar obtenir legalment la competència per convocar res, ja han anunciat la data de la consulta (9 de novembre) i les dues preguntes que es pretenen formular.**

- g) Paral·lelament s'adverteix que si l'Estat impedeix la consulta es podrien convocar eleccions plebiscitàries, després de les quals vindria una declaració unilateral d'independència a càrrec del Parlament català electe.

Per la suma aclaparadora de raons que es posaran en relleu a continuació, la consulta plantejada pel secessionisme català és inconstitucional i il·legal. Atès que és inconstitucional el seu contingut, perquè la Carta Constitucional no reconeix el dret de secessió, s'inventa un fonament fora de la Constitució, com és el del dret a decidir. Com que també és inconstitucional el procediment, perquè **ni hi ha la possibilitat de fer un referèndum amb una pregunta inconstitucional ni la Comunitat Autònoma catalana tindria competència per convocar-lo**, es violenten els procediments (fins a cinc!, com acabem de veure) per simular versemblança davant la impossibilitat jurídica de fer una consulta encara que se sàpiga que és contrària a la Constitució.

En el fons, tot el raonament es redueix a apel·lar a la democràcia, a anteposar la voluntat política enfront de les lleis i a deslegitimar una Constitució impecablement democràtica com un desagradable obstacle per a la llibertat del poble.

Solament una de les vies de la suposada construcció jurídica que s'acaba de reproduir s'ajusta a la legalitat: aquella que assenyala que per celebrar una consulta de secessió com la que es pretén cal propiciar una reforma constitucional, amb la participació de qui és titular de la sobirania nacional, que és el conjunt del poble espanyol.

El principi aplicable és senzill: **només per voluntat de tots es pot canviar el que es va construir per voluntat de tots. Aquest és un principi que regeix en tots els ordenaments constitucionals. En cas contrari cap país, sigui quina sigui la seva història i el pes de les seves tradicions, proporcionaria als seus ciutadans la seguretat jurídica que necessiten per ser lliures.**

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

Amb l'única excepció coneguda de la Constitució d'Etiòpia de 1994, cap Constitució del món preveu un procés de secessió d'una part del seu territori. El que poden fer és assumir aquesta aspiració com a resultat d'un procés de reforma constitucional establert de manera general, res més. Però és que fins i tot l'article 39.4 de la Constitució etiop estableix que els termes de la consulta seran fixats pel Govern federal, no pel territori que promou la secessió, i que serà el Govern federal i no el del territori la secessió del qual es dirimeix el que desenvoluparà el procés atenent als "termes fixats per la llei". És a dir, que fins i tot en un procés d'aquest tipus cal respectar els procediments legals, senzillament perquè cap procés és democràtic si es produeix contra la llei. El secessionisme català ho ignora, i la seva manera de procedir seria contrària àdhuc a la única Constitució del món que regula el dret de secessió.

Argüir enfront d'això que la Constitució no pot ser un obstacle per a la democràcia és senzillament un greu frau a la democràcia mateixa. **L'argument final del secessionisme català segons el qual es vol exercir la democràcia sense les barreres de la Constitució i de la llei obvia que la democràcia sense la llei no existeix.** De fet, la democràcia moderna va néixer quan es van aprovar les primeres Constitucions. Entre nosaltres, la de Cadis, que va néixer per acabar amb els particularismes medievals i proporcionar a tots els ciutadans llibertat i igualtat. **La Constitució no és un obstacle ni un parapet formal sinó la garantia d'un projecte de convivència, de llibertat i de pau. Només és un obstacle pels qui persegueixen un projecte particular, destruint el projecte de convivència comuna.**

Els fonaments 77 i 78 del dictamen del Tribunal Suprem de Canadà de 1998 sobre la secessió unilateral de Quebec així com les conclusions d'aquest document són extraordinàriament explícits sobre tot això:

“D’aquesta manera, la nostra creença en la democràcia es pot harmonitzar amb la nostra confiança en el constitucionalisme. L’esmena constitucional generalment requereix alguna forma de consens substancial precisament perquè el contingut dels principis subjacents de la nostra Constitució així ho exigeixen. Mitjançant l’exigència d’un ampli suport en forma d’una “majoria reforçada” per poder reformar la Constitució, aquesta garanteix que els interessos de les minories siguin considerats abans de poder aprovar propostes de reformes que les afectarien”.

I afegeix:

“Així, es podria objectar que el constitucionalisme és, per tant, incompatible amb el govern democràtic. Aquesta seria una visió equivocada. El constitucionalisme facilita –de fet, possibilita– un sistema polític democràtic al crear un marc ordenat en què les persones puguin prendre decisions polítiques. Si s’observen apropiadament, el constitucionalisme i l’Estat de dret no entren en conflicte amb la democràcia; ans al contrari, són essencials per a la democràcia. Sense aquesta relació, la voluntat política sobre la qual es prenen les decisions democràtiques quedaria, en si mateixa, soscavada”.

És per això que, en el fonament 103 del citat dictamen, el Tribunal Suprem de Canadà estableix que:

“L’Assemblea Nacional, la legislatura o el govern de Quebec no podran consumir la secessió de la província envers Canadà unilateralment, és a dir, sense una negociació de principis i que tot això es consideri un acte legítim. **Qualsevol temptativa d’efectuar la secessió d’una província de Canadà s’haurà de portar a terme de conformitat amb la Constitució de Canadà, i en cas contrari, s’estaria violant l’ordre jurídic canadenc**”.

És a dir, s’enganya quan es repeteix que “la democràcia exigeix poder votar”, perquè s’obvia que **votar és un acte contrari a la democràcia quan no es fa d’acord amb la Constitució i les lleis vigents**. I que el que és contrari a la democràcia i a la llei, no es pot portar a terme. I s’enganya també quan s’apel·la amb enveja a altres processos de votació com els de Canadà, amb el Quebec; o el Regne Unit, amb Escòcia, quan se sap perfectament que, a més de ser supòsits ben diferents per la seva respectiva història, el fonament d’ambdós processos no és un principi democràtic

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

operatiu per sobre de les lleis, sinó el compliment estricte de les seves diferents previsions constitucionals.

A més, en tots dos casos la competència sobre un hipotètic procés de secessió està en mans del Parlament de Canadà, no de Quebec, i del Parlament de Westminster en el cas britànic, no d'Escòcia, competència estatutàriament retinguda per Londres. Ells són els que poden fixar les condicions en què la secessió podria arribar a esdevenir-se.

Una cosa semblant ha passat amb motiu d'una petició ciutadana a favor de la secessió de l'Estat de Texas. El Govern federal dels Estats Units –l'Administració Obama– va reiterar la doctrina del Tribunal Suprem contrària a la secessió, negant que sigui possible, i tan important es la resposta com el procés que la va precedir, sempre dintre dels procediments previstos (<https://petitions.whitehouse.gov/petition/peacefully-grant-state-texas-withdraw-united-states-america-and-create-its-own-new-government/BmdWCP8B>). I també a França, a on el Consell Constitucional ha assenyalat el mateix per al “poble cors”.

Per contra, el secessionisme català pretén canviar l'estatus de Catalunya unilateralment i contra els principis jurídics que s'apliquen a tot arreu, i es nega a reconèixer que la via admissible per assolir els seus objectius es troba en la Constitució i en les lleis espanyoles. I és lògic que la via sigui aquesta, atès que a tots els efectes –jurídics, polítics, econòmics, culturals, socials i internacionals– canviar l'estatus de Catalunya significa canviar l'estatus de tot Espanya i dels catalans que viuen fora de Catalunya. En paraules del Tribunal Suprem de Canadà (fonament 149):

“Les persones de les províncies i territoris (de Canadà) han establert estrets vincles d'interdependència entre si (econòmics, socials, polítics i culturals) basats en valors compar-

tits. La Constitució concedeix ordre i estabilitat i, per tant, la secessió d'una província "segons la Constitució" no es podria aconseguir unilateralment".

El Parlament de Catalunya o un nombre legalment establert de diputats o senadors podrien legalment proposar una reforma de la Constitució, però no ho fan. En canvi, les vies que es proposen i fins i tot s'exigeixen per part del secessionisme per esquivar la Constitució incompleixen clarament les regles de l'Estat de dret i són, per tant, totalment impracticables.

Tenint present el que s'ha dit fins aquí, és possible respondre amb claredat algunes preguntes.

Existeix un dret a decidir al marge de la Constitució i el Dret?

No. Ni a Espanya ni a cap país. La Constitució i les lleis són precisament les que assegurin el dret a decidir sobre els assumptes polítics que ens afecten, com s'ha anat fent amb absoluta transparència i naturalitat des de 1977 en les eleccions locals, autonòmiques, europees i generals, entre altres procediments, inclòs el referèndum en els termes fixats en la Constitució. I no existeix per una raó que hauria de ser òbvia per a qualsevol demòcrata: si tinguéssim un dret il·limitat a decidir sobre qualsevol aspecte i en qualsevol moment, la vida en comú i la subjecció de tots a les mateixes lleis serien impossibles.

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

Com ha explicat l'escriptor Javier Cercas, "En democracia no existe el derecho a decidir sobre lo que uno quiere, indiscriminadamente. Yo no tengo derecho a decidir si me paro ante un semáforo en rojo o no: tengo que pararme. Yo no tengo derecho a decidir si pago impuestos o no: tengo que pagarlos. Significa esto que en democracia no es posible decidir? No: significa que, aunque decidimos a menudo (en elecciones municipales, autonómicas y estatales), la democracia consiste en decidir dentro de la ley, concepto este que, en democracia, no es una broma, sino la única defensa de los débiles frente a los poderosos y la única garantía de que una minoría no se impondrá a la mayoría."

(http://elpais.com/elpais/2013/09/13/eps/1379095000_774993.html)

Atès que no existeix un dret a decidir en sentit general al marge de la Constitució i de les lleis, tampoc existeix un dret a decidir la secessió com a cas particular. Què passaria si cada cert temps una localitat exercís un hipotètic dret a decidir i es declarés autònoma i, per tant, lliure de respectar les lleis i la Hisenda nacionals o autonòmiques?

La pretensió d'un dret a decidir contra les lleis vigents manca absolutament de reconeixement internacional. Aquesta pretensió mereix el rebuig en tots els ordaments constitucionals del món, ja siguin federals, com el d'Estats Units (per exemple, així ho afirma des de 1869 el Tribunal Suprem nord-americà) ja siguin unitaris, com el de França (el Consell Constitucional Francès es va manifestar en aquest sentit el 1991). Tampoc al Regne Unit ni a Canadà es reconeix aquest dret.

No només això, sinó que **els tractats internacionals protegeixen la integritat territorial de les democràcies de manera expressa. Així, per exemple, la Resolució 2625 de l'Assemblea General de les Nacions Unides** rebutja explícitament qualsevol acció encaminada a infringir o menyscar, totalment o parcialment, la integri-

tat territorial d'Estats sobirans i independents “que estiguin dotats d'un govern que representi a la totalitat del poble pertanyent al territori, sense distinció per motius de raça, credo o color”.

(<http://www.un.org/spanish/documents/ga/res/25/ares25.htm>)

Aquest és el cas de qualsevol Estat de la Unió Europea, per descomptat. Igualment, la Conferència de Seguretat i Cooperació a Europa reunida a Viena el 1989 va afirmar que els Estats participants actuarien sempre amb ple reconeixement a les normes de Nacions Unides relatives a la preservació de la integritat territorial dels Estats, segons l'Acta Final d'Hèlsinki.

L'anomenat “dret a decidir” no existeix, i és, en definitiva, una expressió nacionalista aplicada fa uns anys pel lehendakari Juan José Ibarretxe al seu fracassat procés sobiranista i ressuscitada ara a Catalunya. Expressió que encobreix, darrera d'un eslògan aparentment amable, la impossibilitat d'aplicar a Espanya el dret d'autodeterminació dels pobles i la inconveniència d'utilitzar els termes més dramàtics realment aplicables a la situació, com són el de secessió o el de ruptura del país i la seva Constitució.

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

És aplicable a Catalunya l'anomenat dret d'autodeterminació?

No, no ho és. Es tracta d'un dret limitat a processos de descolonització i règims no democràtics i que no respecten l'Estat de Dret, subjecte a una sèrie de condicions enumerades per l'ONU que no tenen res a veure amb el que succeeix a Catalunya ni a cap altra part d'Espanya. Catalunya mai ha estat una colònia d'Espanya, sinó part actuant d'una antiga monarquia imperial i, després, d'un Estat constitucional modern.

Per això aquest dret tampoc s'invoca en processos com el de Quebec o el d'Escòcia. El Tribunal Suprem de Canadà va afirmar el 1998 com a dada fonamental sobre aquest tema que els quebequesos estaven presents activament en les institucions canadenques. També els catalans ho estan en les institucions espanyoles.

El secessionisme sap molt bé que no té cap sentit parlar d'autodeterminació i per aquesta raó ha hagut d'inventar-se un pretès dret a decidir del qual no hi ha notícia en cap ordenament jurídic, ni nacional ni internacional. El dret d'autodeterminació existeix, encara que no té res a veure amb Catalunya; el dret a decidir ni tan sols existeix, ningú no ho reconeix i en cap instància pot ser invocat.

A més, és necessari recordar que **durant el procés constituent espanyol el dret d'autodeterminació va ser debatut i rebutjat per 24 vots contra 1 i sense abstencions en la Comissió d'Assumptes Institucionals i Llibertats Públiques del Congrés.** En la sessió del divendres 16 de juny de 1978 es va debatre una esmena en defensa d'aquest principi –no a proposta de cap català, sinó d'un diputat basc–
http://www.congreso.es/public_oficiales/L0/CONG/DS/C_1978_091.PDF

En contra d'aquesta proposta, Jordi Solé Tura va afirmar que es tractava d'una esmena contrària a la voluntat de fer “una Constitució que reflecteixi les aspiracions de la immensa majoria de la població espanyola, i per això en aquesta Constitució cal posar en comú allò que efectivament és comú, i deixar de banda aquelles coses que o no són compartides per la majoria, o poden provocar divisions i laceracions tremendes”.

També Miquel Roca, que no va poder estar present en el moment de la votació, va afirmar: “Per aclarir dubtes. Jo no hagués votat a favor de l'esmena del senyor Letamendía. Res més”. Rodolf Guerra i Fontana, pels Socialistes de Catalunya, va afirmar que gairebé podria “repetir més o menys textualment les paraules de la Minoria Catalana en el sentit que si haguéssim votat no haguéssim votat que sí”.

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

És legal convocar una consulta amb unes preguntes com les anunciades a Catalunya per al 9 de novembre del 2014?

Rotundament no. Ni la Generalitat de Catalunya ni cap altra institució espanyola poden plantejar un referèndum amb un contingut com aquest.

Les preguntes que el president Mas va anunciar el 12 de desembre de 2013, per a la consulta a celebrar el 9 de novembre, són, com és sabut, dues: a) Vol que Catalunya esdevingui un Estat?”, b) “I, en cas afirmatiu, vol que aquest Estat sigui independent?”.

Encara que hi ha gran nombre d'arguments per evidenciar que aquesta consulta no pot tenir lloc legalment, n'hi ha prou de recordar que aquesta és ja una qüestió resolta pel Tribunal Constitucional. I a més, de manera ben clara i concloent.

La Llei del Parlament Basc 9/2008, de 27 de juny, de convocatòria i regulació d'una consulta popular a fi de recaptar l'opinió ciutadana en la Comunitat Autònoma del País Basc sobre l'obertura d'un procés de negociació per aconseguir la pau i la normalització política, preveia la realització d'una consulta no vinculant a la ciutadania basca el 25 d'octubre de 2008. Va ser aprovada pel Parlament Basc i declarada immediatament inconstitucional pel Tribunal Constitucional. La consulta plantejava dues preguntes:

- “Està vostè d’acord a donar suport a un procés de final dialogat de la violència, si prèviament ETA manifesta de forma inequívoca la seva voluntat de posar-hi fi d’una vegada i per sempre?”.
- “Està vostè d’acord que els partits bascos, sense exclusions, iniciïn un procés de negociació per aconseguir un Acord Democràtic sobre l’exercici del dret a decidir del Poble Basc, i que aquest Acord sigui sotmès a referèndum abans que finalitzi l’any 2010?”.

L’11 de setembre del 2008, el Tribunal Constitucional va declarar inconstitucional la Llei, per unanimitat, fundant la seva decisió en tres motius, dels quals interessen els dos primers (el tercer feia referència al procediment parlamentari de tramitació en lectura única):

- La incompetència del Parlament Basc per aprovar una llei d’aquesta naturalesa, per vulneració de l’article 149.1.32 de la Constitució, que atribueix a l’Estat la competència exclusiva per autoritzar la convocatòria de consultes populars per via de referèndum.
- El contingut de la Llei, que suposa una infracció dels articles 1 i 2 de la Constitució, perquè una consulta d’aquesta mena afecta al fonament de la Constitució, perquè afecta la identitat i unitat del sobirà o, com a mínim, la relació que només aquest pot establir entre l’Estat i les Comunitats Autònomes. Per això faria falta una reforma constitucional, afegeix l’Alt Tribunal.

Es podrien esmentar els noms de diversos autors que han defensat i que fins i tot avui continuen defensant que un referèndum pugui tenir per objecte una pregunta inconstitucional. Aquest debat és, però, oció, una vegada que el suprem in-

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

tèrpret de la Constitució ha deixat resolt que això no és factible, almenys sempre que, com en aquest cas, s'afecti la identitat i unitat del subjecte sobirà, que és el poble espanyol.

Quan s'apel·la al dret a decidir, com passava en la Llei del Parlament Basc i ara a Catalunya, el Tribunal observa que aquest dret pressuposaria l'existència d'un subjecte (poble basc, poble català) equivalent al subjecte titular de la sobirania que és el poble espanyol. Però ni hi pot haver un altre sobirà, ni el dret a decidir deixa d'afectar al conjunt dels ciutadans. Tot això en un marc en el qual, com també es diu en la sentència del Tribunal Constitucional, enfront del dret a decidir, la nostra Constitució garanteix “un dels sistemes democràtics més plens que poden trobar-se en el Dret Constitucional comparat”.

Així doncs, en anunciar aquesta consulta, amb aquestes concretes preguntes, pel 9 de novembre del 2014, el president **Mas ha fet un anunci que el col·loca a ell, al seu Govern i als grups que li han donat suport, al marge de la Constitució i de la Llei, sigui quin sigui el procediment que a partir d'ara pretengui seguir, d'entre tots els que s'han esmentat.**

Pot l'Estat convocar la consulta o delegar la convocatòria d'aquesta en la Generalitat, tal com ha acordat el Parlament de Catalunya?

Com s'acaba de dir, no és possible que cap institució, ni tan sols el Govern de l'Estat, convoqui un referèndum de secessió. Com tampoc és possible que el Govern delegui en la Generalitat la competència per convocar una consulta d'aquesta naturalesa, i menys encara per convocar un referèndum amb unes preguntes anunciades pels mateixos interessats, que ja se sap que són inequívocament inconstitucionals.

Una consulta (per la via de referèndum) només pot ser convocada per l'Estat mitjançant l'article 92 de la CE. I és una Llei Orgànica estatal (la LO 2/1980) la que avui regula les condicions i el procediment de les diferents modalitats de referèndum previstes per la Constitució. Entre les quals òbviament no es troba un referèndum territorial de secessió, ni convocat per un territori, ni convocat per l'Estat.

No falten propostes de polítics o professors que consideren possible que el Govern convoqui aquest referèndum si es modifica la Llei Orgànica. Però la veritat és que mai podria tenir un contingut com el que ha anunciat el Govern de Mas (ni qualsevol altre que posi en qüestió els articles 1 i 2 de la Constitució i el subjecte de la sobirania) i que, a més, hauria d'obviar la majoria, per no dir la totalitat, dels re-

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

quisits establerts per l'article 92 de la Constitució, resultant per això d'una fragilitat constitucional extrema, pràcticament insalvable.

S'ha de tenir en compte que, de conformitat amb el que disposa l'esmentat article 92 de la Constitució:

- a)** No és possible un referèndum sobre normes.
- b)** És consultiu, no vinculant.
- c)** S'han de pronunciar tots els ciutadans. No és possible reduir-lo als ciutadans d'una part del territori (tret de quan la Constitució ho ha previst expressament, d'acord amb la lògica d'altres previsions constitucionals, com les que fan referència, per exemple, a l'aprovació o reforma dels estatuts d'autonomia).
- d)** Atesa la seva rellevància, hi intervenen totes les institucions bàsiques de l'Estat: proposa el president del Govern, autoritza el Congrés i convoca formalment el Rei.
- e)** Atesa aquesta rellevància, només es poden regular supòsits, condicions i procediments en una Llei Orgànica estatal específica sobre les modalitats de referèndum (no en qualsevol Llei Orgànica, per la qual cosa no es intercanvia, per exemple, amb les Lleis Orgàniques de transferència o delegació previstes en l'article 150.2 de la CE, ni tampoc amb els estatuts d'autonomia, segons el Tribunal Constitucional).
- f)** Per la seva banda, la Llei Orgànica de referèndum no pot manipular competències entre l'Estat i les Comunitats Autònomes (cal recordar la doctrina sobre la LOAPA).
- g)** I per si tot el que s'ha dit fins aquí no fos suficient, un referèndum d'aquestes característiques alteraria la lògica de tot el sistema constitucional.

Així doncs, ni és possible que el Govern central sotmeti a referèndum les preguntes que pretenen els secessionistes, ni sembla constitucionalment viable prescindir de la majoria dels requisits de l'article 92 per modificar la Llei Orgànica de forma que permeti al Govern central consultar sobre la independència i la secessió.

Cal afegir que ni tan sols aquesta ha estat la demanda que s'ha formulat des de Catalunya, perquè ni s'ha presentat una proposició de Llei per modificar la Llei Orgànica 2/1980, ni tan sols se li ha plantejat sense més al Govern que sigui ell qui convoqui el referèndum.

El procediment que finalment s'ha posat en marxa és el de sol·licitar que es delegui en la Generalitat la competència per convocar la consulta, mitjançant una Llei Orgànica aprovada per la via de l'article 150.2 de la Constitució.

Però l'Estat no pot delegar una competència que ell mateix no pot exercir, com acabem de veure. I, a més, cal afegir que, encara que la tingués, tampoc seria possible delegar-la en la Generalitat.

Aquest paràgraf de l'article 150 determina que “l'Estat podrà transferir o delegar en les Comunitats Autònomes, mitjançant llei orgànica, facultats corresponents a matèria de titularitat estatal que per la seva pròpia naturalesa siguin susceptibles de transferència o delegació”.

Per tant, no qualsevol competència estatal és delegable. És cert que la concesió de les que no ho són no és evident, perquè la referència a les “matèries de titularitat estatal que per la seva pròpia naturalesa són susceptibles de transferència o delegació” és un concepte jurídic indeterminat, que admet diverses interpretacions.

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

Però qualsevol jurista sap que la interpretació d'un concepte indeterminat no queda a la discrecionalitat il·limitada de qualsevol voluntat política, diferent en cada temps per pures raons d'oportunitat. Els conceptes indeterminats són determinables a cada moment concret, d'acord amb els criteris de la lògica i de la realitat social del temps en què s'interpreta. **I sembla bastant evident que delegar la competència per convocar un referèndum perquè una part del país convoqui un referèndum d'independència i secessió no és precisament la interpretació que en el seu moment el constituent –i avui qualsevol intèrpret– devia tenir al cap com a “competència estatal susceptible de delegació”.**

Aquesta interpretació de l'article 150.2 és senzillament una extravagància, encara més si es té en compte que, a la pràctica, es traduiria en una autèntica cessió de la sobirania del conjunt del poble espanyol a una part d'aquest poble, essent així que **sembla també evident que les matèries que afecten la sobirania són les que més inequívocament han de ser considerades no susceptibles de delegació o transferència.**

Clarament vinculat a això es troba un detall no menor, com és que, formalment, la convocatòria de referèndum correspon al Rei, com a part del decàleg de competències del Monarca que consagra l'article 62 de la Constitució i ratifica després l'article 92. N'hi ha prou de llegir aquest article 62 per adonar-se que cap de les competències règies allí contingudes entren dins de l'apartat de matèries susceptibles de delegació a una Comunitat Autònoma, per formar part del nucli més dur de les competències de l'Estat (com, d'altra banda, altres tasques del Rei no menys evidents, com per exemple la de nomenar als vocals del Consell General del Poder Judicial o als Magistrats del Tribunal Constitucional).

Per salvar objeccions tan greus s'estan utilitzant alguns arguments que interessa aclarir. Es diu que, en ser consultiu i no vinculant, el referèndum i la seva de-

legació són constitucionals. Això és, òbviament, una pura niciesa: és el propi article 92 CE el que diu que tots els referèndums sobre “decisiones polítiques d’especial transcendència” són merament consultius i això no vol dir que hi hagi barra lliure per consultar qualsevol cosa, per inconstitucional o aberrant que sigui. **Que sigui consultiva i no vinculant no converteix una consulta impossible en possible.**

Alguns acadèmics conscients del, com a mínim, difícil encaix jurídic de tal consulta han defensat que aquesta serviria només per endegar una reforma constitucional. Però no s’ha plantejat per a això (cal recordar les dues preguntes que es volen formular) i la Constitució ja estableix uns procediments de reforma en el Títol X, i no és possible afegir-hi altres requisits, com s’estaria fent en cas d’una consulta al poble català abans que el Parlament exercís la iniciativa de reforma. L’art. 166 en relació amb el 87.2 de la Constitució ja reconeix als parlaments autònoms la iniciativa de reforma constitucional, sense que estigui prevista la intervenció prèvia del poble. El Tribunal Constitucional en la Sentència 76/1994 (el ponent de la qual va ser el magistrat Carles Viver) ja va rebutjar la possibilitat d’utilitzar la iniciativa popular per promoure que el Parlament basc exercís la iniciativa de reforma constitucional.

Es repeteix també que l’Estat ja va utilitzar l’article 150.2 de la Constitució per delegar a Catalunya la competència de transit el 1997, per la qual cosa si ara no fa el mateix amb la competència per a la convocatòria de referèndums és perquè no té “voluntat política”, expressió totèmica en el debat públic català. Però també es contesta per si mateix que cedir la competència de trànsit no té res a veure amb **cedir sobirania, la qual cosa xoca de pla amb articles fonamentals de la Constitució com l’1.2 i el 2, la reforma dels quals implicaria el procediment complex de reforma constitucional.**

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

S'ha dit, en fi, que delegar la convocatòria de la consulta és un acte formal de cessió competencial que no prejutja el contingut de la consulta. I aquest argument no és que sigui feble o fort, és senzillament un sarcasme. **Dir que no se sap perquè es pretén que es delegui la competència i que es tracta només de permetre que els ciutadans decideixin, és un argument infantil que qualifica la solvència del que es defensa. L'acumulació de fets que conformen el context d'aquesta delegació és aclaparadora, entre altres coses perquè els secessionistes estan fent declaracions sobre això tots els dies.** O és que, enfront del que s'explica cada dia, la creació i els treballs del Consell Assessor per a la Transició Nacional i ¡l'anunci anticipat de les preguntes que es volen formular! no deixen clar el que es pretén consultar i això fa que la competència sobre la consulta sí que sigui delegable?

I si el context no fos suficient, qualsevol pot accedir a la llarga Exposició de Motius de la Proposició de Llei que el Parlament de Catalunya envià a les Corts per sol·licitar la delegació: l'Estatut ja no serveix, el Tribunal Constitucional ha fet impossible continuar així, la voluntat de decidir de la ciutadania catalana és "inequívoca", hi ha "una majoria favorable al dret a decidir", cal exercir la democràcia com a Quebec o Escòcia ... En fi, si hi ha alguna cosa que en tot això no ofereix dubtes és que la consulta, la delegació de la qual es demana a més *ad casum*, o sigui, per convocar aquesta consulta i solament aquesta, és per preguntar per la secessió. I això és tan transparent que en la citada Exposició de Motius ja **es prejutja fins i tot que es votarà "sí" i que per això el referèndum "consultiu" no s'ha de considerar tan consultiu, sinó que obliga "a un determinat comportament polític de l'Estat i la Generalitat, a saber, negociar de forma lleial i sense dilacions el procés a seguir per convertir en realitat jurídica aquella voluntat"**.

http://www.parlament.cat/actualitat/Resolucio479_10_ca.pdf

10

Hi ha cap altra via legal per a una consulta de secessió a Catalunya sense modificar la Constitució?

No. No existeix cap altra via per a una consulta de secessió a Catalunya sense modificar la Constitució.

La resta de possibilitats contingudes en els informes encarregats a les institucions catalanes, que giraven sobre la vigent Llei catalana de Consultes per via de referèndum o sobre la proposició de Llei catalana de Consultes no referendàries, han quedat desautoritzades, no solament pels arguments fins aquí exposats i per la jurisprudència del Tribunal Constitucional (falta de competència de Catalunya per convocar referèndums i impossibilitat d'un referèndum de secessió), sinó ara també pels actes propis del Parlament de Catalunya.

En termes jurídics, **en reclamar a l'Estat que cedeixi a la Generalitat una competència que es considera estatal i la delegació formal de la qual se sol·licita, s'ha reconegut clarament que aquesta competència és de l'Estat i que no és possible atribuir-la a Catalunya en cap Llei pròpia de consultes que s'hagi dictat o es pugui dictar.** Encara que el Tribunal Constitucional no hagués dit ja en relació amb el Pla Ibarretxe que les Comunitats Autònomes no són competents per convocar referèndums, ara tampoc hauria de dedicar molt de temps per redactar semblant doctrina, pràcticament a petició de part. A més, aquesta consulta és contrària a l'art. 122 de l'Estatut català que circumscriu les possibles consultes a l'àmbit de les competències de la Generalitat, entre les quals no està la de preguntar per la secessió.

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

Així doncs, l'única alternativa és que es promogui una reforma de la Constitució.

Atès que una secessió afectaria la sobirania nacional i molts articles clau de la Constitució, el procés seria especialment complex. Els procediments de reforma de la Constitució estan pensats i van ser consensuats per protegir les minories que van prendre part en el procés constituent –per exemple, al nacionalisme català– i impedir que una majoria transitòria, per exemple del PP o del PSOE, pogués canviar el consens que es va aconseguir entre tots.

Si la Constitució no es pot reformar fàcilment és perquè d'aquesta manera es garanteix que l'acord de tots no es pot canviar entre uns quants, i això és quelcom que beneficia als partits petits, no a l'inrevés com en ocasions s'afirma. Per això la Constitució com a expressió d'un consens profund i ampli no té caràcter conjuntural o transitori, sinó durador. Així funciona en les democràcies constitucionals: si s'aconsegueixen acords amplis, es reforma; en cas contrari, no.

En el cas de la pretesa secessió de Catalunya és necessari seguir el procediment fixat en l'article 168, que diu el següent:

- “1. Si es proposava la revisió total de la Constitució o una de parcial que afectés el títol preliminar, el capítol segon, secció 1ª del títol I, o el títol II, es procedirà a l'aprovació del principi per majoria dels dos terços de cada cambra, i a la dissolució immediata de les Corts.
2. Les cambres elegides hauran de ratificar la decisió i procedir a l'estudi del nou text constitucional, que haurà de ser aprovat per majoria dels dos terços de les dues cambres.
3. Aprovada la reforma per les Corts Generals, se sotmetrà a referèndum per a la seva ratificació.”

Atesa la naturalesa d'una reforma constitucional com la que seria necessària per fer possible la secessió de Catalunya, el procés exigiria moltes cauteles polítiques.

tiques i també tècniques. **Una Catalunya fora d'Espanya constituïria un fet inèdit en la història i de conseqüències irreversibles.** Iniciat aquest procés, farien falta anys perquè es consumés i no s'hauria de descartar que, arribat el cas, se certifiqués la defunció de la confiança de la societat espanyola en els valors de la unió constitucional amb el territori de Catalunya; és a dir, podria escaure's que llavors fos una majoria dels espanyols la que decidís, conforme al procediment constitucional, no fer marxa enrere.

CONCLUSIÓ

Un procés que, de manera conscient i intencionada, s'està desenvolupant fora de l'Estat de Dret

El dret a decidir fora de la Constitució i de les lleis no existeix. I aquesta no és una afirmació d'ordre polític intern, sinó una afirmació de caràcter genèric i jurídic internacional i comparat. No es pot invocar aquest fals dret davant de cap institució ni s'hi pot emparar ningú per trencar l'ordenament constitucional vigent enlloc. El secessionisme ha trobat en els principis del constitucionalisme, de l'Estat de dret i de la democràcia un obstacle per a les seves pretensions rupturistes. Per aquesta raó ha elaborat la idea d'un suposat dret a decidir nítidament il·legal, del qual no hi ha ni rastre en cap ordenament constitucional ni en l'ordenament jurídic internacional. **El principi democràtic deixa de ser-ho si li manquen límits, de la mateixa manera que la llibertat deixa d'existir quan no té límits.** El dret a decidir és una forma d'ocultar la impotència del secessionisme per convèncer democràticament i en nombre suficient els ciutadans de Catalunya –i de la resta d'Espanya– que és millor que estiguin fora que dintre de la Constitució.

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

La consulta plantejada pel secessionisme català és inconstitucional i il·legal. Ho és el seu fonament, el dret a decidir. I ho són tots els procediments estudiats, amb els quals s’ha volgut –i en bona part aconseguit– estendre entre la ciutadania de Catalunya la falsa impressió que la consulta és possible, legal i inevitable.

Només amb una reforma constitucional en què intervinguessin tots els espanyols seria possible la consulta. Sempre es pot adaptar, millorar i reformar una Constitució, però és tasca de tots, del poder més poderós, que és el poder constituent, o sigui, el poble espanyol. I tan important és respectar la Constitució com el procediment perquè actuï el poder constituent. Si un poder constituït pretén substituir-lo és perquè el que busca és la ruptura, la fallida de la convivència i de la pau.

Amb la paradoxa final que, fins i tot si admetéssim per pures raons dialèctiques, que, com diuen els secessionistes, la consulta s’ha de poder celebrar perquè només consisteix a escoltar el poble de manera consultiva i no porta per si mateixa la secessió, estaríem davant d’una hipòtesi d’impossible realització sense la voluntat de la resta d’Espanya i per la complexíssima via de la reforma constitucional. Perquè el que, posat cas, vindria després seria, en darrera instància, el vot del poble espanyol sobre el seu desig de reformar o no la Constitució, bé pel que volen els secessionistes, o bé en qualsevol altra direcció.

Tot això sense oblidar que, si ens endinsem en el territori de la pura conveniència, una consulta per a la secessió és, per definició, traumàtica, perquè per més que s’edulcori, **la consulta “low cost” senzillament no existeix i el missatge sobre l’explosiva felicitat futura que espera a la població escindida no pot ocultar les enormes incerteses sobre l’endemà de l’eventual ruptura entre poblacions unides des de fa segles.**

La fractura social i la falta d'institucions respectades i viables serien l'escenari de l'immediat dia després de la secessió. Forces de Seguretat, Administració de Justícia, Hisenda, relacions exteriors, marc constitucional i legal complet no són coses que es puguin improvisar.

Una vegada que es reconeix el dret a consultar, ja no hi ha la possibilitat de posar límits ni a uns altres que vulguin exercir-lo amb les seves respectives previsions, ni en el nombre de vegades que s'hagi de consultar fins que s'obtingui el definitiu "sí" a la secessió o a qualsevol altre objectiu, la qual cosa no suposa sinó un ús instrumental de la democràcia.

Tot això ho saben perfectament els que estan promovent aquest procés. Es coneix i es fa a consciència. I no es repara per a això en falsedats, ficcions o il·legalitats. Invocant a cada moment la voluntat política, recuperant la perillosa i vella teoria que els poders públics poden per raons polítiques eximir-se de complir la llei.

El procés està concebut, per tant, com un procés d'enfrontament. Es posen en execució amb total determinació unes vies que no tenen sortida possible, sabent que això és així, però traslladant la convicció que el destí d'aquesta comunitat és la seva secessió, i que avançant cap a aquest objectiu s'anirà ampliant progressivament el suport social a la creació d'un Estat propi. Fins i tot a costa d'una doble deslleialtat: cap als catalans, als quals se'ls repeteix una vegada i una altra que se celebrarà una consulta impossible, i envers la resta dels espanyols, als quals s'imputa la negativa a un diàleg en uns termes no menys inviables.

Amb els agreujants de la ruptura de la societat catalana endins i de l'hostilitat i la falta de respecte en molts dels arguments cap al conjunt dels espanyols, al mateix temps que se'ls convida a la benevolència.

Com? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

Per això, **els inconvenients jurídics d'aquest procés són gravíssims, però no es tracta només ni principalment d'un debat jurídic.** Com es demostra en el conjunt d'aquest document, **es tracta d'una obstinació nociva socialment, antihistòrica, greument perjudicial econòmicament per a Espanya i per a Catalunya, però que també soscava la democràcia en nom de la mateixa democràcia i posa en qüestió l'Estat de Dret i els valors de pau i concòrdia que persegueixen les normes bàsiques de la nostra convivència.**

A quin preu?

El cost de la secessió

Els qui promouen la secessió de Catalunya acostumen a referir-se als avantatges econòmics que aquesta tindria per als catalans. De fet, un recent document nacionalista titulat *Què guanyo jo amb l'Estat propi?* (<http://www.queganoyconelestadopropio.cat/>) pretén fer creure que les pensions, les inversions, les polítiques socials o el finançament serien molt millors a Catalunya després de la secessió. No hi ha res que permeti sostenir aquestes afirmacions, i prova d'això és que tampoc l'esmentat document no és capaç de sostenir-les. En realitat, tot indica que el resultat d'aquest procés des del punt de vista econòmic seria tan dolent que probablement conduiria Catalunya a un estat de fallida en què les seves polítiques de benestar i els seus serveis essencials no es podrien mantenir.

Per a tots els espanyols, però especialment per als catalans, hauria de ser motiu de màxima preocupació constatar fins a quin punt el secessionisme oculta i falsifica les conseqüències econòmiques del seu projecte, i fins a quin punt imposa els seus propis interessos polítics sobre els interessos personals, familiars i empresarials dels catalans.

Les relacions econòmiques de Catalunya amb la resta d'Espanya i com a membre de la Unió Europea i de l'euro expliquen la seva prosperitat. La ruptura, deliberadament buscada pel secessionisme, significaria el final del camí de progrés de

A quin preu? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

Catalunya, perquè les condicions que ho han fet possible desapareixerien: un mercat interior ampli, una moneda forta i estable, accés al finançament i als fons europeus, etc., per citar només algunes conseqüències evidents.

Parlar d’“espoli”, “robatori”, etc., en els termes en què s’acostuma a fer no només expressa un profund desconeixement en matèria econòmica, sinó també, i sobretot, greu irresponsabilitat i despreocupació per la sort dels catalans, la vida dels quals canviaria dràsticament per anar a mal si es fes realitat la secessió. És necessari abordar algunes preguntes essencials per aclarir aquestes qüestions. Una de les raons de la tensió secessionista que sofrim a Espanya és l’adopció per part dels nacionalistes catalans d’aquest tipus de discurs populista i simplista sobre l’espoli de la resta d’Espanya. Això, unit a la crisi econòmica, ha ajudat que persones tradicionalment allunyades del secessionisme s’hi hagin apropiat, creient –segurament de bona fe– que la seva situació econòmica millorarà amb la secessió. Però es tracta d’una expectativa falsa.

Espanya ha robat en el passat a Catalunya?

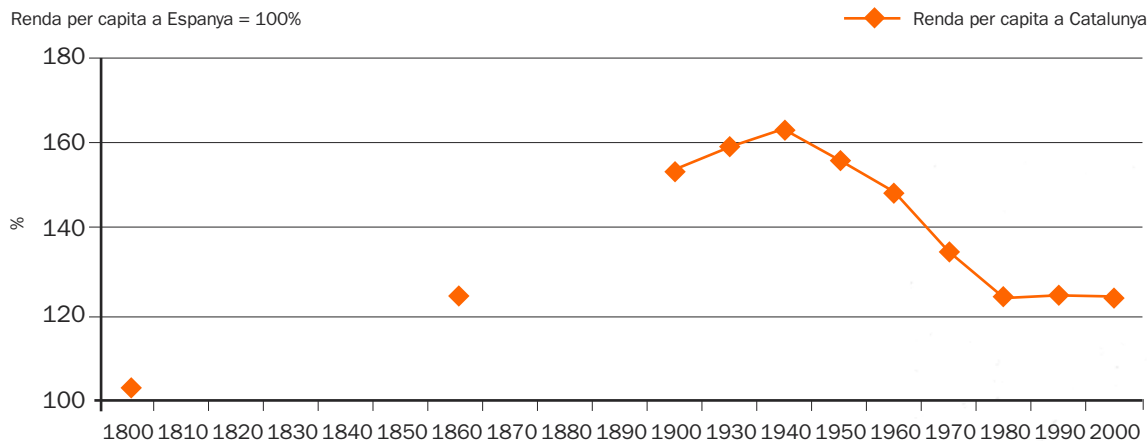
No. Des del segle XVIII es constata un intens procés de modernització de la societat catalana, un dels indicadors més evidents del qual és l’augment de la seva població. Des de les acaballes del segle XVIII a mitjan segle XIX la població catalana passa de ser un 7,8% a representar el 10,7% del total de la població espanyola. Aquest augment de població, que naturalment segueix a un procés continu de renaixement eco-

nòmic, és explicat de forma majoritària entre els historiadors per la protecció de la producció industrial catalana, perquè no tingués competència al mercat espanyol, la qual cosa va permetre, per exemple, un creixement notable de la indústria del cotó durant el segle XIX. En aquell moment i **gràcies a aquestes polítiques proteccionistes i no de lliure competència, Barcelona va poder convertir-se en una gran ciutat comercial i industrial, com a nucli d'una Catalunya pròspera.** Així, Catalunya es va beneficiar significativament i, a vegades, en exclusiva dels avantatges d'un mercat colonial protegit, fins al punt que el negoci espanyol a Cuba fou, en gran part, un negoci català.

L'efecte global d'aquestes polítiques de protecció envers l'economia catalana ha estat que la renda per habitant de Catalunya ha superat àmpliament la mitjana de la renda per habitant del conjunt d'Espanya. Des del punt de vista econòmic, a Catalunya li ha anat molt bé com a part d'Espanya (veure gràfic 1).

GRÀFIC 1.

Renda per habitant a Catalunya

Carreras, A. y Tafunell, X. (Coords., 2005), *Estadísticas históricas de España. Siglos XIX-XX*. 3 vols. Bilbao, Fundación BBVA. Elaborat a partir del quadre 17.27

Espanya roba avui dia a Catalunya?

Per descomptat que no. El secessionisme afirma que existeix un presumpte maltractament fiscal que pateixen els ciutadans catalans en l'actual model d'Estat i afirma que per això és urgent alterar el sistema de finançament de Catalunya, com a primera etapa, i d'avançar després per la senda del sobiranisme, en tant que un afany ineludible després de tants anys d'injustícia. Però això no és més que un mite, quelcom que a força de ser repetit pot arribar a semblar veritable, però no ho és. És, simplement, la propaganda que alguns partits catalans han alimentat per activar un dels factors més perillosos del populisme nacionalista: el sentiment de pertinença a una comunitat que és agredida des de l'exterior i la identitat de la qual es veu amenaçada.

El primer que cal recordar és que **tots els models de finançament autonòmic, tret del que va impulsar el govern socialista el 2009, han comptat amb el recolzament explícit i àdhuc amb l'impuls de CiU a les Corts.** Però, a més, el que passa en realitat és que a Espanya existeix un Estat de benestar que pot funcionar perquè els ciutadans que tenen una renda més elevada transfereixen una part d'aquesta als ciutadans amb rendes més baixes. Atès que a Catalunya hi viuen moltes persones la renda de les quals està per sobre de la mitjana del conjunt d'Espanya, és lògic que siguin elles –no el territori, sinó les persones– les que transfereixin part de la seva renda per mantenir les polítiques de cohesió i de benestar. Això mateix passa amb altres Comunitats Autònomes, com ara la Comunitat de Madrid, i és el mateix que passa també en tots els Estats moderns i, per descomptat, en tots els de la Unió Europea: les persones que tenen més renda transfereixen una part d'aquesta a les que en tenen menys, i tenint en compte que aquestes persones solen concentrar-se en zones geogràfiques

concretes pot semblar que són els territoris, i no les persones, els que ho fan. Però no és així. Simplement, es recapta més entre els qui tenen més i es gasta més entre els qui ho necessiten més.

Si s'apliquessin a Europa les demandes del secessionisme, Espanya no hauria estat beneficiària de fons europeus, ni tampoc es beneficiaria ara de les facilitats de finançament de què gaudeix. És que potser algú creu que una hipotètica Catalunya escindida i membre de la Unió podria al·legar aquestes raons per oposar-se a les polítiques de cohesió europees?

En tot cas, la comparació internacional amb altres Estats occidentals amb un nivell similar de descentralització al d'Espanya posa de manifest que Catalunya no només rep un tractament fiscal com a mínim equivalent al de qualsevol regió amb semblant renda per capita relativa, sinó que, a més, en funció de la metodologia que s'utilitzi per al càlcul, aquest resultat pot arribar a ser significativament millor en el cas català que en el d'aquestes regions, podent fins i tot presentar superàvit fiscal en alguns anys (veure quadre 1).

QUADRE 1.

Ingressos, despeses i saldos de l'Administració General de l'Estat a Catalunya 2006-2009. Mètodes Flux Monetari i Flux Benefici
(milions €)

	2006	2007	2008	2009
Ingressos Flux Monetari	52.271 €	57.072 €	51.778 €	46.195 €
Ingressos Flux Benefici	51.439 €	56.063 €	50.783 €	45.184 €
Despeses Flux Monetari	33.293 €	35.910 €	40.203 €	45.403 €
Despeses Flux Benefici	36.705 €	39.771 €	44.440 €	49.199 €
Saldos Flux Monetari	-18.978 €	-21.162 €	-11.575 €	-792 €
Saldos Flux Benefici	-14.734 €	-16.292 €	-6.343 €	4.015 €

Font: Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Coneixement (2012)
Citat a *El mito fiscal. Razones para un debate*. Fundació FAES, 2013. pàg. 86.

A quin preu? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

Així, el professor Pascual Fernández explica que “El déficit de Cataluña, aplicando el erróneo método de cálculo del flujo monetario (que aplica la Generalitat), es de 792 millones de euros. Por cada euro que la Administración General del Estado recauda en Cataluña, se gastan en el territorio de Cataluña 98 céntimos”, mentre que “aplicando el método del flujo beneficio, la balanza fiscal de Cataluña en el año 2009 tuvo un superávit con la Administración General del Estado, como diferencia entre los flujos no financieros de ingresos y pagos, de 4.015 millones de euros, equivalente al 2,07% del PIB de Cataluña”.

El mito fiscal. Razones para un debate. Fundación FAES, 2013. pp. 90-91.

<http://fundacionfaes.org/es/publicaciones/6/el-mito-fiscal-razones-para-un-debate>

Es pot discutir i negociar si s'ha de reformar o no i en quin sentit el sistema de finançament. És un debat freqüent i enriquidor que es dona en tots els Estats amb un alt nivell de descentralització i, de fet, així es fa a Espanya, encara que només sigui perquè la llei ho preveu de manera regular cada cinc anys. Però això no disculpa de la seva responsabilitat els Governos de la Generalitat per la seva gestió econòmica. Els seus nivells de deute i de dèficit, relativament alts, provenen d'haver oblidat que és obligació gastar en funció del que es té i no en funció del que es creu merèixer, així com d'haver establert prioritats de despesa probablement equivocades. En tot cas, el fet que alguna cosa –de la qual la Generalitat també n'és responsable– no funcioni pot ser l'origen d'una proposta de reforma, però no justifica en cap cas el trencament d'un país.

Quina seria la moneda d'una Catalunya fora d'Espanya?

Una Catalunya fora d'Espanya estaria fora també de la Unió Europea i, per descomptat, de la Unió Econòmica i Monetària, és a dir, de l'euro. En un nou exercici de confusió, el secessionisme pretén convèncer els catalans que Catalunya seguiria emprant l'euro com a moneda amb caràcter general. Ningú podria obligar els catalans a desfer-se dels seus actius en euros i, per descomptat, tindrien molt difícil, per no dir impossible, desfer-se dels seus deutes denominats en la moneda comuna, però en cas de mantenir la moneda única, Catalunya passaria a formar part, juntament amb Andorra, Liechtenstein i Montenegro, del grup de països europeus que utilitzen l'euro sense en realitat ser-ne part.

La Catalunya escindida podria tractar de seguir des de fora la referència de l'euro, però res més. L'“euro català” no estaria defensat per la política monetària del Banc Central Europeu. Per dir-ho gràficament, Catalunya podria posar-se la samarreta del “club euro” com a aficionat i espectador, però no formaria part de l'equip i contemplaria el partit des de les graderies i no des del terreny de joc. No tindria el seu suport, ni el seu finançament, ni tindria presència en els òrgans de govern, ni influiria en les seves decisions, la qual cosa significa que perdria tots els avantatges financers i comercials de la moneda comuna.

Aquesta possibilitat és molt poc atractiva, perquè la renúncia a crear una moneda pròpia comporta renunciar a executar polítiques monetàries i canviàries pròpies, la qual cosa deixaria l'economia catalana exposada a les decisions d'altres i sotmetria les empreses i les llars catalanes a una gran inestabilitat i incertesa.

A quin preu? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

La segura exclusió de Catalunya de l'Eurosistema, que formen el Banc Central Europeu i els Bancs Centrals Nacionals i que acaba de ser reforçat en la seva estabilitat per la creació de la Unió Bancària, tindria un efecte immediat sobre les institucions financeres que decidissin mantenir la seva seu a Catalunya, que deixarien de ser considerades com a *entitats de contrapartida*, perdent així les facilitats permanents de finançament i l'accés a les operacions de mercat obert del BCE.

Com ha afirmat recentment el governador del Banc d'Espanya:

“No hay ninguna posibilidad de que la banca de un territorio que no es miembro de la UE se financie en el BCE a través de sus filiales en territorios que sí son miembros”. El BCE “sólo presta con garantía emitida por un deudor que resida en un país miembro del espacio económico europeo”.

<http://www.lavanguardia.com/politica/20131125/54394844537/linde-independencia-mala-catalunya-espana.html>

Això generaria una lògica reacció en les institucions financeres situades a Catalunya, que fixarien les seves seus centrals en un país de l'Eurozona –previsiblement Espanya, per la seva major presència operativa-, amb el consegüent efecte sobre la recaptació fiscal potencial catalana. I cal afegir les conseqüències sobre el cost del finançament de les empreses residents a Catalunya. **L'acceptació pels mercats financers de l'emissió de deute, tant pública com privada, en “euros catalans” seria una incògnita, però probablement generaria una prima de risc molt elevada i un cost de finançament insuportable.** Sobretot tenint en compte que el punt de partida seria un “nou Estat” que actualment no pot fer front als seus pagaments corrents, pateix una manca d'experiència i d'estructures pròpies de recaptació i de supervisió financera, i el “deute sobirà” de la qual està actualment qualificat com a bo escombraria i requereix de l'assistència del Fons de Liquiditat Autonòmica per obtenir finançament.

Aquestes diferències en el cost del finançament es convertirien a més en un motiu addicional perquè les empreses no financeres catalanes traslladessin la seva seu fiscal fora de Catalunya.

El secessionisme pretén eludir aquest indefugible desenvolupament dels esdeveniments amb la idea d'una Catalunya escindida sense deute, la qual cosa no té cap sentit. Òbviament, hauria d'assumir tota sola el pagament del deute que li correspon i que actualment és part del deute espanyol. La Catalunya escindida no tindria aquesta ajuda essencial que és el finançament del Banc Central Europeu, de la qual avui ni tan sols els grans països europeus no poden prescindir.

Per ser honestos, els partidaris de la secessió haurien d'explicar als catalans com i qui decidirà quin és el deute que ells heretarien de la seva pertinença a Espanya. Algú que no pretengui manipular grollerament l'opinió pública pot afirmar tranquil·lament que aquesta qüestió es podria resoldre sense que donés lloc a un aferrissat enfrontament entre els espanyols i els nous ciutadans d'una Catalunya independent?

La deslocalització d'institucions financeres, els costos de finançament més elevats, la caiguda de les exportacions a Espanya i a la UE, i la deslocalització d'empreses no financeres són alguns dels efectes que se seguirien naturalment del manteniment de l'“euro català” com a moneda d'una Catalunya escindida. Si això és dolent, l'adopció d'una moneda pròpia, que tindria l'avantatge d'una major independència d'acció monetària i canviària de les autoritats catalanes, implicaria previsiblement efectes encara més acusats en les variables econòmiques fonamentals per la pèrdua de credibilitat que suposaria abandonar la disciplina de l'euro, així com per la més que probable i significativa devaluació de la nova moneda. Això generaria un empobriment addicional dels catalans en relació amb els

A quin preu? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

seus veïns i la fallida de moltes llars i empreses per no poder atendre al pagament dels seus deutes.

14

Seria més rica una Catalunya fora d'Espanya?

No, al contrari. La seva situació econòmica canviaria moltíssim i per anar a mal. A més de perdre l'euro, si Catalunya es trobés fora de la Unió Europea es veuria separada dels seus veïns, Espanya i França, per l'Arancel Exterior de la Unió; la legislació de la Unió deixaria d'aplicar-se a Catalunya, i també es veuria privada dels Fons de la Política Agrícola Comuna i dels altres fons que al llarg de la seva història Europa ha creat per pal·liar els efectes de la crisi en països que n'han estat seriosament afectats o per afavorir el desenvolupament d'alguns d'aquests.

Perdria també l'accés a instruments com el Fons de Liquiditat Autònoma i altres fons de l'Estat espanyol establerts amb la mateixa finalitat, dels quals Catalunya està rebent milers de milions d'euros, per exemple per pagar als proveïdors del seu Estat del benestar.

Això probablement portaria Catalunya a una situació de feblesa crònica. La seva balança de pagaments seria deficitària perquè, a causa dels aranzels europeus, **Catalunya hauria de reorientar dràsticament el seu comerç exterior, ja que les seves exportacions a la Unió –inclosa Espanya– disminuirien i hauria de trobar**

nous mercats més llunyans, on hauria de competir en condicions difícils; a més, per aquests problemes i a causa de la incertesa generada pel dràstic canvi, les seves importacions de capital també es reduirien considerablement. És a dir, perdria inversions i no en rebria de noves. No per una decisió política de ningú, no per un boicot de ningú, sinó pel flux natural de les relacions comercials, que ni tan sols la millor voluntat política podria impedir sense imposar controls típics de sistemes poc democràtics.

Es produiria un “efecte frontera” negatiu per a Catalunya i positiu per a grups com els agricultors de la resta d'Espanya o francesos, que ocuparien la part del mercat que avui ocupen els agricultors catalans. Tot això repercutiria negativament en l'ocupació i també en els comptes públics, amb una alta probabilitat que la Generalitat es veiés en greus dificultats per complir els seus compromisos de pagament. Més encara del que ja ho està avui.

El document nacionalista esmentat més amunt, “Què guanyo jo amb l'Estat propi?”, afirma que la caiguda de les relacions comercials de la Catalunya escindida amb la resta del món és “impensable”. Es tracta d'una afirmació incomprendible, perquè el que és impensable és que aquestes relacions comercials segueixin com fins ara. **La importància de la barrera aranzelària amb la UE que generaria la secessió de manera automàtica en quedar Catalunya fora de la Unió Europea –això ningú podria impedir-ho per molt bona voluntat que tingués– es pot apreciar quan s'adverteix que la negociació d'Espanya amb la UE que va fer possible el seu ingrés el 1986 va durar gairebé una dècada, malgrat la voluntat política europea de fons perquè es fes realitat, cosa que probablement no passaria en el cas català, perquè serien molts els països europeus afectats per la secessió i interessats que no es repetís al seu propi territori.**

A quin preu? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

Aquesta negociació per a l'ingrés d'Espanya va donar per resultat un Acta d'Adhesió de moltes desenes d'articles que regulen el comerç entre Espanya i els països de la UE en tot tipus de productes durant anys de període transitori, en els quals Espanya no va poder gaudir plenament dels avantatges del mercat interior: circulació de treballadors, automòbil, calçat, tèxtils, vi, fruites, etc. Tot això hauria de ser negociat de nou per Catalunya, un cas darrere l'altre, durant anys amb una UE en què cada Estat membre tindria capacitat de veto. I no és ja una Europa de 9 o 10 membres, com la que hi havia aleshores, sinó com a mínim de 28. Seria una negociació molt més complexa que es ressentiria de la inexistència d'institucions estatals sòlides catalanes, que no es poden improvisar i que costen molts diners.

Alguns dels períodes transitoris es van fixar per a Espanya entre set i deu anys. És a dir, durant aquest temps el comerç entre Espanya i la UE es trobava restringit. Això significa que probablement des que s'acceptés negociar amb Catalunya el seu ingrés –si és que s'arribés a acceptar– fins que aquesta tornés a formar part del mercat europeu sense restriccions podrien passar molts anys, possiblement dècades.

D'altra banda, **no és raonable suposar que una part considerable dels catalans i de les empreses catalanes decidirien no mantenir les seves vides ni els seus negocis dins del territori d'aquest nou Estat independent? És evident que per a moltes empreses seria catastròfic perdre el mercat espanyol i que, possiblement, farien alguna cosa per evitar-ho.**

Quines serien les dades econòmiques d'una Catalunya escindida?

Atès que el pes del comerç amb la resta d'Espanya és decisiu en el conjunt de l'activitat econòmica de Catalunya (aproximadament 10.000 milions d'euros d'exportacions de Catalunya a França enfront de 62.000 a la resta d'Espanya), els efectes de la secessió serien devastadors. Com a mitjana, un terç de l'ocupació a Catalunya depèn directament de les vendes a la resta d'Espanya, i en sectors com l'agricultura, ramaderia i pesca, indústria i construcció aquest percentatge arriba a l'entorn del 50%. Cal pensar que també sectors com el turístic o la construcció es ressentirien greument, i que es produirien processos intensos de deslocalització financera, empresarial i industrial.

A més, els recursos de la Generalitat caurien dràsticament només per aquesta raó -n'hi ha moltes més-, ja que, en el poc probable cas que els intercanvis comercials amb Espanya continuessin al mateix nivell, no es recaptaria a Catalunya l'IVA que ara se'n recapta, perquè en una Catalunya escindida aquests intercanvis passarien a ser exportacions, que no estan gravades amb aquest impost. **La idea que els ingressos de la Generalitat d'una Catalunya no espanyola serien com els que té ara no té cap lògica, perquè els seus ingressos actuals provenen dels fluxos econòmics que es deriven de ser part d'Espanya.** Per exemple, d'empreses de muntatge i distribució que es troben a Catalunya perquè des d'allà poden enviar els seus productes a tot Espanya.

A quin preu? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

A més, l'OCDE estima que les barreres aranzelàries i d'altra mena suposarien un augment mitjà d'aproximadament el 8% en els preus amb els quals els productes catalans arribarien als mercats europeus, la qual cosa els faria molt menys competitius. **Probablement, part d'aquesta competitivitat perduda obligaria a abaixar els salaris dels catalans per disminuir el cost i poder seguir venent, encara que fos menys.** El flux comercial de Catalunya amb l'exterior –no només amb la resta d'Espanya– disminuiria en aproximadament un 50%. Això ha passat fins i tot en els casos en què aquesta separació s'ha realitzat de manera “amistosa” i s'ha conservat la mateixa moneda, cosa que no passaria a Catalunya.

Tot això faria que, tal com ha indicat recentment el professor Clemente Polo (<http://clementepolo.wordpress.com/>), el PIB de la Catalunya escindida caigués entre el 19% i el 24% en els principals sectors. I això equival a una caiguda superior en més de quatre vegades a la que s'ha produït en el conjunt d'Espanya en l'actual crisi econòmica, que ha estat una de les pitjors conegudes fins ara. Per descomptat, l'impacte sobre l'ocupació seria dramàtic, però la possibilitat de buscar feina fora de Catalunya estaria limitada, atès que la mobilitat de treballadors catalans a la UE hauria de ser negociada.

L'esmentat document nacionalista afirma que “Si Catalunya és un Estat en el marc de la Unió Europea, seguirà formant part de l'Espai Schengen i regint-se per les mateixes lleis i acords que la resta de països que en formen part. En cas contrari, Catalunya pactarà l'adhesió a l'Espai Europeu de Lliure Circulació de persones i béns.” Amb tota seguretat, el cas seria el segon: no seria Estat de la Unió Europea i hauria de sol·licitar un pacte que es produiria o no. És a dir, **els nacionals d'una Catalunya escindida no tindrien llibertat de moviment en els països de la UE, llevat que hi hagués un acord unànim dels països membres.** La nacionali-

tat espanyola es podria perdre si s'optés per la nacionalitat catalana i Espanya no establís el reconeixement de la doble nacionalitat. **A les persones de nacionalitat catalana no se'ls aplicaria en absolut el dret de la UE i les empreses radicades a Catalunya no es podrien beneficiar del mercat únic.**

L'article 3.2 del Tractat de la UE afirma que "La Unió ofereix als seus ciutadans un espai de llibertat, de seguretat i de justícia sense fronteres interiors, dins del qual es garanteix la lliure circulació de les persones, juntament amb mesures adequades en matèria de control de les fronteres exteriors". Ser-hi significa gaudir d'aquest espai de llibertat, seguretat i justícia; quedar-se fora significa haver de sotmetre's al control de les fronteres exteriors. Fronteres superades per la UE amb Schengen que no només es veurien restaurades a Catalunya amb França sinó que es crearien també amb Aragó, Comunitat Valenciana, etc.

Tot això, que no inclou altres efectes adversos derivats previsibles, significaria també greus danys sobre la despesa pública catalana i sobre les polítiques de cohesió de què avui gaudeixen els catalans. Probablement es produiria gairebé un desmantellament de les polítiques de benestar i cohesió, que difícilment podrien ser ateses per les malmeses arques catalanes.

CONCLUSIÓ

Un procés per a la fallida econòmica i la fractura social

La viabilitat econòmica d'una Catalunya escindida no es pot abordar, com pretén el secessionisme, com un experiment de laboratori que aïlli Catalunya i els catalans dels efectes segurs que tindria una hipotètica secessió d'Espanya i de la Unió Europea. La caiguda del PIB per la reducció dràstica de les exportacions a Espanya i

A quin preu? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

a la resta de la Unió Europea, la caiguda de l'ocupació, la pèrdua d'ingressos impositius, l'agreuament del dèficit fiscal, la caiguda de l'oferta monetària, la reducció addicional del crèdit i la sobreexposició davant qualsevol xoc extern són només alguns dels efectes segurs que suposaria aquest pas i que s'afegirien al deteriorament econòmic accelerat que està patint l'economia catalana en l'última dècada, tant per les decisions erràtiques dels seus governants com per la crisi econòmica que encara avui patim.

L'evidència empírica és tossuda en aquest tipus de situacions. En un context, cada vegada més global en el qual les persones, capitals, béns i serveis es mouen lliurement, seria impossible evitar una fugida racional i notable de persones, empreses i entitats financeres, que acabaria generant una espiral només mitigable amb la imposició de controls a la llibertat dels catalans, típics de règims poc democràtics i amb evidents riscos de conflicte social i fallida econòmica. En definitiva, **existeix una desproporció evident entre els costos immensos i certs als quals se sotmetria als catalans i els presumptes beneficis identitaris i intangibles. Un desequilibri que sospitosament el secessionisme esmentat tracta d'amagar en totes les seves intervencions.**

Serveixi com a exemple que el document nacionalista que pretén moure a la secessió afirma el següent: “A Espanya i a Catalunya, com en la majoria de països, els diners que s'utilitzen per pagar les pensions surten de les retencions dels sous dels treballadors. Per tant, el pagament de les pensions no depèn de si estem dins o fora d'Espanya, sinó que depèn del nombre de persones que estan treballant actualment, i en un futur, a Catalunya.” (“Què guanyo jo amb l'Estat propi” <http://www.queganoyoconelestadopropio.cat/>). Com a afirmació econòmica això és només parcialment cert, perquè només amb aquestes aportacions el sistema no és sostenible actualment. Però fins i tot assumint que fos cert, el que no es diu és que el nombre de persones que treballen a Catalunya i els salaris que co-

bren sí depenen de formar part d'Espanya i de ser o no membre de la Unió Europea, i que per tant el futur de les pensions també depèn d'això.

La secessió tindria sobre les pensions exactament l'impacte contrari al que preten el nacionalisme, ja que l'ocupació i els salaris s'afeblirien molt en una Catalunya escindida.

El resultat econòmic previsible de l'aventura secessionista és molt clar. De forma molt concisa pot parlar-se de fallida econòmica i social de Catalunya. Fora d'Espanya, de l'euro i de la Unió Europea la seva economia es veuria privada dels principals actius que han permès el seu desenvolupament fins a arribar a ser el que és avui. El comerç amb la resta d'Espanya i amb Europa disminuiria molt per efecte de l'Aranxel Exterior Comú. Això situaria a Catalunya aproximadament on estava el conjunt d'Espanya fa gairebé trenta anys, i en el millor dels casos amb un llarg procés de negociació comercial i econòmica per davant, si és que se superessin els clars obstacles polítics a la seva adhesió que generaria la secessió. El nivell de renda, d'ocupació, etc., cauria notablement, el seu deute es dispararia, i Catalunya seria un territori empobrit i probablement inviable, atès que no tindria el suport de les institucions monetàries de l'euro, que ja no seria la seva moneda excepte com a referència llunyana.

Per a què?

El resultat de la secessió

Si malgrat la falta de raons i el cost econòmic, es completés la llarga via legal que podria conduir a la secessió de Catalunya, el resultat no seria el que sovint pronostiquen els seus impulsors, sinó un de molt diferent. Ja no hi ha dubtes que una Catalunya escindida deixaria de ser part de la Unió Europea, de l'OTAN i de l'ONU, per posar només alguns exemples dels centenars de casos que obligarien Catalunya a negociar nous tractats per retornar a les institucions internacionals de les quals avui forma part. Això és el que es tria quan s'opta per la secessió.

El procés secessionista català té efectes polítics negatius no només sobre el conjunt d'Espanya sinó sobre la resta de països europeus, sobre el procés d'integració com a tal –del qual el secessionisme és un “contramodel”– i sobre les dinàmiques d'integració de fons que tenen lloc arreu del món. **La solitud i la feblesa institucional i econòmica d'una Catalunya escindida la convertirien molt probablement en un territori vulnerable des de qualsevol punt de vista i, per descomptat, irrelevant en el pla internacional.**

D'igual manera que el conjunt d'Espanya ha trobat en les institucions a les quals pertany un altaveu que li ha permès incidir en moltes de les grans decisions

Per a què? • 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

internacionals, Catalunya ha adquirit la visibilitat internacional de què avui gaudeix per ser part d'Espanya, i no malgrat això. Perquè a pesar del que diuen els nacionalistes, quan Espanya i el seu govern parlen i participen en les institucions internacionals, també ho fan els catalans, tant o més, segons els casos i els moments, que els valencians, els madrilenys o els andalusos.

El secessionisme pretén argumentar d'una manera inversemblant quan sosté que ser més petit, estar sol i ser més pobre és millor que el contrari per tenir alguna influència al món. Però aquest seria precisament l'horitzó d'una Catalunya escindida: més petita, més pobra, més feble i aïllada. Algunes preguntes ajudaran a entendre la gravetat del resultat que la secessió tindria per a Catalunya.

Continuaria Catalunya a la Unió Europea?

No. Ni hi continuaria ni probablement entraria fàcilment, atès que això exigeix l'acord de tots els seus membres i el compliment d'uns requisits que el secessionisme rebutja de ple. Les institucions europees ho han dit en reiterades ocasions, i el President de la Comissió Europea, per escrit i en resposta a una pregunta expressa al Parlament Europeu, ha afirmat:

“La UE es funda en els Tractats, que s'apliquen només als Estats membres que els han acordat i ratificat. Si part del territori d'un Estat membre deixa de formar part d'aquest Estat perquè es converteix en un nou Estat independent, els Tractats deixaran d'aplicar-se

20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya · Per a què?

a aquest territori. En altres paraules, un nou Estat independent es convertiria, pel fet de la seva independència, en un país tercer respecte a la UE i els Tractats deixarien d'aplicar-se al seu territori”.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2013-011023&language=ES>

Això val igualment per a Catalunya i per a Escòcia. En el mateix sentit s'han manifestat el Comitè de les Regions en el punt 64 del seu dictamen de 12 d'abril de 2013:

“64. En cas que una regió obtingués la independència i volgués integrar-se a la UE, hauria de presentar una candidatura oficial al Consell i seguir el procediment d'adhesió de l'article 49 del TUE com qualsevol altre Estat que desitgés convertir-se en Estat membre de la UE”.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:139:0039:0045:ES:PDF>

I el president del Consell Europeu, que ha afirmat:

“Un Estat nou independent seria un tercer país respecte a la UE; i els tractats, des del mateix dia de la seva independència, no s'aplicarien en aquest territori”.

<http://www.elmundo.es/espana/2013/12/12/52aa13eb63fd3ddc778b4598.html>

Francesc Granell, catedràtic d'Organització Econòmica Internacional de la Universitat de Barcelona i director general honorari de la Comissió Europea ha insistit en el mateix:

“Cualquier región que salga queda fuera de Unión. Después puede pedir el reingreso y se estudiará si se acepta. Pero entonces entramos en una negociación intergubernamental. Y ahí se requiere unanimidad. Ese es nuestro gran problema.”

http://ccaa.elpais.com/ccaa/2013/09/28/catalunya/1380391005_982094.html

És necessari recordar, a més, que la finalitat de la UE és “una unió cada vegada més estreta entre els pobles d'Europa”, segons afirma l'article 1 del Tractat de la Unió, i que això és evidentment contrari a l'aspiració secessionista. **És improba-**

Per a què? · 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

ble que un català que es declara incapaç de conviure amb la resta d'Espanya pugui convèncer un alemany que serà capaç de conviure amb ell. Perquè conviure no consisteix a “portar-se bé” en un sentit genèric, sinó a respectar les normes pactades. Cap dels drets i falses raons que el secessionisme al·lega contra Espanya servirien tampoc en les institucions europees.

El Consell Europeu no admetria mai que un hipotètic representant català invoqués un fet diferencial o un dret a decidir, o un dret a l'estatalitat i a l'asimetria per oposar-se a una norma europea.

La paradoxa, doncs, és que una Catalunya escindida, en cas de vèncer tots els obstacles econòmics, polítics i socials esmentats, només podria incorporar-se a la UE si prèviament renunciés explícitament a tot allò que ara reclama i invoca com a causa de la secessió.

Si a més, i contra tota probabilitat, el somni econòmic secessionista es fes realitat i Catalunya estigués per sobre de la renda mitjana dels països de la Unió Europea, estaria obligada a cedir recursos a favor dels països europeus amb menys renda. Precisament el que no es vol fer des de dins s'hauria de fer des de fora.

17

Continuaria Catalunya a l'OTAN?

No, no seguiria a l'OTAN, per raó equivalent a l'anterior. El seu portaveu ha deixat clar recentment que si una part del territori nacional d'un país s'escindeix per secessió, hauria de negociar la seva entrada: **“Perquè qualsevol nació s'incorpori a l'Aliança necessitaria obtenir el consens de tots els aliats de l'OTAN”**.

(<http://www.abc.es/espana/20131202/abci-otan-cataluna-escocia-independiente-201312021150.html>)

Una Catalunya fruit de la secessió hauria de sol·licitar la seva incorporació i obtenir el consens dels Estats membres i assumir el cost econòmic i social de la seva pròpia defensa.

18

Continuaria Catalunya a l'ONU?

No seguiria a l'ONU, n'hauria de demanar l'ingrés. El Sisè Comitè, o Comitè Legal, de l'Assemblea General de l'ONU, ha establert el següent:

“Quan es crea un nou Estat, siguin els que siguin el territori i les poblacions que comprengui, i independentment que hagin format part o no d'un Estat membre de les Nacions Unides, [aquest nou Estat] no pot sota el sistema de la Carta demanar l'estatus de membre de

Per a què? • 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

les Nacions Unides, tret que hagi estat formalment admès com a tal de conformitat amb les provisions de la Carta”.

http://legal.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_149_add1.pdf

El procés d'admissió a l'ONU és molt complex. Exigeix disposar de la recomanació del Consell de Seguretat i obtenir l'aprovació en l'Assemblea General. Cal disposar d'aliats molt importants per aconseguir-ho, i **és improbable que països determinants com ara Rússia, Estats Units, França o la Xina, acceptessin prestar el seu suport a la secessió contra un Estat democràtic, per raons de principi i per raons d'ordre polític intern.**

Quins són els tractats internacionals que hauria de negociar Catalunya si es produís la secessió?

El principi és que **Espanya sense Catalunya continuaria essent part de totes les institucions de les quals ara forma part** –encara que no necessàriament en les mateixes condicions; per exemple, en la Unió Europea s'hauria de renegociar el pes en el Consell, el nombre d'europarlamentaris, etc.– i que **Catalunya no formaria part de cap d'aquestes institucions**, fins que aconseguís negociar el seu ingrés com a nou membre. Tots els tractats haurien de ser negociats.

En conjunt, quin seria el resultat de la secessió per a Catalunya?

El resultat de la secessió és clar des del punt de vista jurídic, polític, econòmic, social i internacional: feblesa institucional, empobriment profund i aïllament internacional. Malgrat que el secessionisme s'esforça a ocultar aquesta realitat a la societat catalana, la veritat és que els processos secessionistes condueixen a aquestes conseqüències, i Catalunya no té per què ser una excepció.

El que el secessionisme ha d'explicar és per què en realitat la secessió de Catalunya produiria resultats diametralment oposats als que produeix habitualment. Per què trencar els vincles dels catalans amb la resta d'espanyols hauria de proporcionar alguna cosa positiva i no alguna cosa negativa?; **per què sortir de la UE i de l'euro, no tenir el suport del Banc Central Europeu i afrontar l'Aranzel Exterior Comú portaria avantatges i no conseqüències desastroses?; per què sense mercats i sense crèdit hauria de créixer el PIB en lloc de caure al voltant d'un 20%?; per què en aquestes condicions l'ocupació hauria d'augmentar i no disminuir dramàticament, com ha passat sempre en casos semblants?; per què s'han d'ignorar les paraules de la Comissió Europea, de l'OTAN, de l'ONU i de moltes altres institucions internacionals que certifiquen sens dubte que l'horitzó d'una Catalunya escindida seria des del punt de vista internacional la irrellevància?**

CONCLUSIÓ

Un procés per a una Catalunya empobrida, esquinçada i aïllada

Segons l'enquesta duta a terme pel Centro de Investigaciones Sociológicas el febrer del 2013, després de les eleccions autonòmiques, el 65,3% dels catalans se sent català i espanyol. Encara que ambdues condicions identitàries es viuen amb diferent intensitat, són majoria –el 34,5%– els que declaren sentir-se tan catalans com espanyols. Enfront d'aquestes dades, aquesta mateixa enquesta reflecteix que el 25,1 % dels catalans se sent únicament català, el 6% se sent només espanyol i el 3,5% no sap o no contesta.

http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/2960_2979/2970/Es2970Cat.pdf

Aquesta enquesta confirma un fet que de manera molt consistent es constata en la societat catalana: la seva singularitat i la percepció que d'aquesta tenen els catalans no impedeixen sinó que afavoreixen la integració del català en un àmbit cultural, polític i identitari comú espanyol. **Tots els estudis sociològics insisteixen en el mateix: la societat catalana creu majoritàriament que són complementàries les coses que el secessionisme creu que són incompatibles.**

És per això que el resultat més greu del procés secessionista seria la fractura de la societat catalana i de tota la societat espanyola. També la possible ruptura territorial interna de Catalunya, encara que només fora per l'aplicació dels mateixos principis que defensa el secessionisme. La ruptura d'una convivència que en ocasions, no tantes, pot ser exigent i fins i tot complexa, però que és real des de fa segles i que ha produït molts més beneficis socials, econòmics i cívics dels que qualsevol de les seves alternatives produirà mai.

Quan declaren els seus sentiments, els catalans no participen de la reducció que fa el nacionalisme de la identitat. Aquesta no es defineix per un sol factor, sigui la llengua o un altre, sinó que és la decantació de múltiples factors que els catalans comparteixen amb la resta dels espanyols.

No es tracta d'ignorar la diversitat, que precisament a l'Espanya democràtica s'ha reconegut i garantit com mai abans, sinó d'afirmar que la singularitat no exclou –ni pot excloure– el que compartim.

La llengua catalana no impedeix que els catalans comparteixin l'espanyol també com a llengua pròpia en la mateixa mesura que un madrileny. Tots els espanyols compartim Catalunya i el català, de la mateixa manera que el que és “propi” dels altres espanyols és compartit pels catalans. Les singularitats culturals no tanquen les portes a sentir com a pròpia, també a Catalunya, una cultura comuna que és el resultat de múltiples influències i aportacions singularment d'escriptors, artistes i intel·lectuals procedents de Catalunya.

Català i espanyol no han estat mai termes excloents sinó, més aviat, al contrari. Per això la pretensió de separar-los només pot ser traumàtica. No seria una escissió, sinó un esquinçament en el qual tot un complex i vigorós entramat de relacions de tot ordre, també personals, familiars i humanes, quedaria trencat. És una de les manifestacions del que Stéphane Dion ha anomenat “el dany moral de la secessió”, la pèrdua que tots sofriríem.

Si la voluntat del secessionisme és crear un Estat i una comunitat nacional, la veritat és que el resultat dels seus actes seria, amb tota seguretat, el desmantellament institucional i la fractura social de Catalunya. El resultat de la secessió seria una Catalunya pobra, esquinçada –com ho estaria Espanya– i aïllada. No

Per a què? • 20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

sembla que existeixin dubtes raonables sobre això: la secessió probablement és la més absurda i gratuïtament destructiva obstinació política, econòmica i social de la història de Catalunya. Un acte contrari a la civilització política espanyola i europea, civilització que els catalans han contribuït a fer possible.

20 preguntes amb resposta sobre la secessió de Catalunya

www.fundacionfaes.org

FAES Fundación para el Análisis y los Estudios Sociales
C/ María de Molina, 40. 6ª Planta. Madrid 28006
Tel: +34 91 576 68 57 Fax: +34 91 575 46 95
e-mail: fundacion@fundacionfaes.org